

SVERIGES KRISTNA RÅDS SKRIFTSERIE – NR 20

Dop, nattvard och ämbete

Grunddokument för samtal
om kyrkans enhet

Dop, nattvard, ämbete

Grunddokument för samtal
om kyrkans enhet

Den officiella texten från Faith and Order
den så kallade Lima-texten 1982.

DOP, NATTVARD, ÄMBETE

Grunddokument för samtal om kyrkans enhet

Sveriges kristna råds skriftserie nr 20

I Sveriges kristna råd möts medlemskyrkor fördelade på fyra kyrkofamiljer. I dessa ryms olika kristna traditioner i vårt land.

Sveriges kristna råd

Box 14038, 167 14 Bromma

Tel: 08-453 68 00

E-post: info@skr.org

www.skr.org

Facebook: Sveriges kristna råd

Foto omslag: Mikael Stjernberg

Tryck: Skilltryck AB

ISSN: 1650-9196

Utgivningsår: 2014

Innehåll

Förord till den nya svenska utgåvan.....	6
Ur originaltextens förord.....	13
Dopet.....	16
Nattvarden.....	25
Ämbetet.....	36

Förord till den nya svenska utgåvan

Är Lima-dokumentet lika relevant idag?

KYRKORNAS VÄRLDSRÅDS KOMMISSION för Faith and Order (Tro och kyrkkoordning) publicerade 2012 dokumentet *The Church: Towards a Common Vision*. Detta är ett så kallat konvergensdokument, det andra under kommissionens långa historia. Med anledning av att en svensk översättning nu ges ut (*Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*), publicerar Sveriges kristna råd denna nya utgåva av den svenska översättningen av det första konvergensdokumentet *Baptism, Eucharist, Ministry* (förkortat BEM), också kallat Lima-dokumentet eftersom det offentliggjordes 1982 i Lima, Peru. Detta har ansetts vara betydelsefullt på många sätt, kanske ett av de mest betydelsefulla ekumeniska dokumenten. Dess bakgrund, innehåll och konsekvenser är intressanta. Denna inledning vill ge en inblick i detta, men samtidigt ställa frågan om dess fortsatta relevans drygt 30 år efteråt.

Bakgrund och metoder i Faith and Order-arbetet fram till BEM

Frågor kring förståelsen av dop, nattvard och ämbete har funnits med på dagordningen sedan den moderna ekumeniska rörelsens början. I samband med Världsmissionskonferensen i Edinburgh 1910, som brukar betecknas som den moderna ekumenikens första stora manifestation, menade vissa deltagare att man inte kunde avföra lärofrågor från den kristna samverkans dagordning till förmån för praktiskt samarbete på missionsfältet och i diakonin. Därför utvecklades Faith and Order-rörelsen parallellt med den andra delen i den ekumeniska rörelsen, Life and Work, som arbetade främst med fredsfrågor och kyrkornas samhällsansvar.

FAITH AND ORDER hade sin första stora samling i Lausanne 1927 och redan då lyfte man fram just sakramenten och ämbetet som de avgörande lärofrågorna för ekumeniken, men konstaterade tillsynes oförenliga positioner. Denna konferens tillämpade den metod som skulle karaktärisera den teologis-

ka ekumeniken fram till 1950-talet, nämligen en jämförande studie av de olika samfundens tolkningar för att klargöra exakt var skiljelinjerna gick och upptäcka om det fanns några gemensamma drag. Det var oftast studier av individuella experter på området. Denna metod fortsatte man med på den andra världskonferensen om Faith and Order i Edinburgh 1937.

Tredje världskonferensen i Lund 1952 innebar en ny metodisk ansats som förstärktes av den fjärde konferensen i Montreal 1963. Att komparativt studera likheter och skillnader för att kanske kunna destillera fram något gemensamt, insåg man nu inte skulle leda framåt. Man började istället tillsammans gå tillbaka till den gemensamma källan för kristen tro i Bibeln och fråga vad den sa om dessa ting, för att sedan ställa alla konfessionella traditioner i kritisk belysning. Utifrån detta bibelteologiska arbete sökte man sig fram till det man på denna gemensamma grundval kunde säga tillsammans. Metoden har uttryckts i följande bild: man började ägna mindre tid åt att jämföra trädets grenar, och mer tid åt att undersöka den gemensamma stammen och dess rötter. Intressant nog valde man att sätta igång en studieprocess just kring dopet därför att man trodde att det faktum att många kyrkor erkände varandras dop skulle innebära att man lättare skulle kunna nå ett gemensamt resultat. När studiegruppen redovisade sitt arbete 1960 visade det sig dock att det bakom det ömsesidiga erkännandet inte fanns en sådan gemensam syn på dopets innebörd. Skiljelinjen mellan barndöpande och troendedöpande framstod givetvis som ekumeniskt utmanande.

MONTREALKONFERENSEN BLEV BETYDELSEFULL för utvecklingen fram till BEM genom att man där förde in traditionen som nyckelbegrepp och verklighet i ekumeniken. Inte tradition i kontroverteologisk bemärkelse, där katoliker och protestanter stridit om tradition lade något till Bibelns uppenbarelse, utan en nyanserad traditionsförståelse. Nu skiljer man mellan Traditionen med stort T som är evangeliets uttryck i kyrkans liv genom historien och där Bibeln utgör ett kritiskt centrum, och traditionerna med litet t, det vill säga alla särtraditioner som konkret uttrycker den stora traditionen i olika kontexter. Även de som talar om "Skriften allena" blev medvetna om att man läser Bibeln utifrån en tradition. Det andra viktiga steget vid Montreal för processen som ledde till BEM var att man på allvar tog upp den kanske svåraste frågan om ämbetet till aktiv bearbetning i den teologiska ekumeniken.

Efter Montreal arbetade man intensivt under tio år i kommis-

sionen för Faith and Order med frågorna om dop, nattvard och ämbete, vilket ledde till att ett samlat dokument om dessa frågor, *One Baptism, One Eucharist and a Mutually Recognized Ministry*, färdigställdes vid kommissionens möte i Accra 1974. Det blev föregångaren till BEM. Vid Kyrkornas världsråds femte generalförsamling i Nairobi året därpå tog man ett steg som också skulle förebåda BEM-processen, det vill säga att sända ut dokumentet till medlemskyrkorna för kommentarer, vilket var något nytt inom Faith and Order-arbetet. Kyrkorna ombads komma in med sina synpunkter före utgången av december 1976.

140 SVAR KOM in, inte bara från kyrkorna, utan från ekumeniska organisationer, enskilda teologer och inte mindre än 17 romersk-katolska teologiska fakulteter. Kommissionen bad till och med om klargöranden och kompletteringar från vissa svarsinstanser för att bearbeta olika formuleringar. 1977 bad man kyrkorna om förslag på riktlinjer för det fortsatta arbetet. Sådana riktlinjer drogs upp vid kommissionens möte i Bangalore 1978, då man bland annat bestämde sig för att inte längre tala om konsensus utan om konvergens, och dessutom att huvudtexten skulle förses med korta kommentarer för att ange skiljaktigheter som inte övervunnits eller frågor som krävde fortsatt arbete.

UNDER DENNA PROCESS hade de bilaterala samtal, som blev en intensiv del av ekumeniken under 1960- och 1970-talen, särskilt efter Romersk-katolska kyrkans officiella inträde i de ekumeniska strävandena efter Andra Vatikanconciliet 1962–1964, haft betydelse för den ekumeniska bearbetningen av dessa frågor fram till BEM.

ALLA SYNUNKTER SOM på olika sätt hade kommit in bearbetades av en mindre arbetsgrupp och sedan fick kommissionens alla ledamöter dess förslag för ytterligare kommentarer under 1981. Resultatet av allt detta skulle presenteras när hela kommissionen samlades i Lima i januari 1982.

Lima-dokumentets karaktär och innehåll

När kommissionen sammanträdde 12 januari 1982 skulle man ta ställning till om den reviderade texten nu hade fått en sådan karaktär att den kunde förmedlas till kyrkorna i enlighet med det mandat som getts av Kyrkornas världsråds generalförsamling i Nairobi. Omröstningen gav ett anmärkningsvärt resultat: ingen röstade mot och ingen avstod, alltså enhälligt!

Detta var ju anmärkningsvärt eftersom kommissionen består av representanter från alla konfessionella traditioner; inte bara protestanter, anglikaner, gammalkatoliker och ortodoxa som är medlemmar i Kyrkornas världsråd, utan också kyrkor som av olika skäl håller sig utanför själva rådet, till exempel Romersk-katolska kyrkan och många evangelikala och pentekostala grupper.

MEN VAD ÄR DET för sorts dokument? I förordet står det bland annat:

Kyrkorna har lämnat bakom sig det förgångnas fientlighet och börjat upptäcka många löftesrika tendenser till samsyn (konvergens) i fråga om övertygelser och perspektiv som de delar med varandra. Dessa tendenser (konvergens) skänker förvissning om att kyrkorna trots många olikheter i fråga om teologiskt uttryckssätt har mycket gemensamt i sin trosuppfattning. [...] I den process, som går ut på att växa samman i ömsesidig tillit, måste kyrkorna vidareutveckla dessa tendenser till läromässig samsyn (konvergens) steg för steg [...].

KONVERGENS KAN LIKNAS vid linjer som möts om de dras vidare. Mötesplatsen är den konsensus som är nödvändig för förverkligandet av den synliga enheten. Alltså är BEM viktigt därför att det speglar en process och uttrycker vad kyrkorna kan säga tillsammans under resan mot mötesplatsen, inte när man har nått målet. Avgörande är att man nu befinner sig i relation till varandra och då är annat möjligt än när man var isolerade från varandra. Relationer föder konvergens, och konvergens ger näring åt relationerna. I det följande identifieras några av de viktiga tankarna i BEM:s förståelse av dop, nattvard och ämbete på den punkt som man hittills nått på de konvergerande linjerna, alltså under resans gång.

FÖR BEARBETNINGEN AV skillnaden mellan barndöpande och troendedöpande lyfts förståelsen av dopet, som inte bara är en engångshändelse utan en livslång växt in i Kristus, fram som betydelsefull. Dopet är en akt som inte kan göras om, och varje praxis som kan tolkas som "omdop" bör undvikas. Kyrkornas uppmanas till konkreta åtgärder för att ömsesidigt erkänna varandras dop. Som en väg att övervinna skiljaktigheter som hindrar detta föreslås att baptister ger tydligare uttryck åt att barn placeras under Guds nåds beskydd, och att barndöpande undviker urskiljningslöst döpande och tar bättre ansvar för tillväxten i tron efter dopet.

DEN BIBLISKA TANKEN på anamnes (åminnelse) inte bara som minne av något förgånget utan som aktualisering av detta som en gång skett används som utgångspunkt för att närma sig den historiskt kontroversiella frågan om relationen mellan Kristi offer en gång för alla på korset och nattvarden. Anamnes används också som grund för tron på Kristi närvaro. Kyrkorna uppmanas att ta ställning till om de olika förklaringsmodellerna för Kristi närvaro i nattvarden kan rymmas inom den konvergensen som har beskrivits i dokumentet. Nattvardens karaktär som epikles (åkallande av Anden) anses komma till uttryck i hela handlingen, vilket undviker den gamla motsättningen om när man menar att Kristus blir närvarande och om den exakta tidpunkten och formen för bönen om Anden. Söndaglig nattvard uppmuntras.

UTGÅNGSPUNKTEN FÖR DISKUSSIONEN om ämbetet är hela Guds folks kallelse till tjänst. Detta blir en gemensam grund för att kunna bearbeta skilda teologier om vigd tjänst/ämbete. Det betonas att kyrkan behöver personer som har ett särskilt uppdrag, men dessa är till för och beroende av församlingen. Den historiska mångfalden i den tidiga kyrkan när det gäller ämbetets former erkänns, men den framvuxna treledade strukturen ses som något som bör övervägas av kyrkorna. Av stor betydelse för den ekumeniska utvecklingen var BEM:s sätt att förstå apostolisk tradition. Det handlar om kontinuitet i de bestående karaktärsdragen i apostlarnas kyrka. Apostolisk succession tillhör hela kyrkan. Ämbetets apostoliska succession är till för att bevara och aktualisera hela kyrkans apostoliska succession. Biskopsämbetets vigningssuccession betraktas som ett uttryck för denna, men som ett tecken och inte en garanti för kyrkans kontinuitet och enhet. Kyrkor utan biskopsämbete uppmuntras att överväga införandet av den biskopliga successionen som ett sätt att främja enheten, vilket inte ska tolkas som ett underkännande av det ämbete eller den tjänst man redan har.

Receptionen av BEM och dess fortsatta betydelse

Det kan vara svårt att identifiera okontroversiella kriterier för att avgöra betydelsen av ett ekumeniskt dokument. Men den direkta responsen på BEM var häpnadsväckande, och man kan på olika sätt spåra dess inflytande i ekumeniken därefter. Faith and Order efterlyste ett officiellt svar på högsta lämpliga nivå i medlemskyrkorna. Detta innebar olika saker i olika konfessionella traditioner, men alla tycks ha försökt tillmötesgå detta. Romersk-katolska kyrkan avgav från Vatikanen ett enda svar

för hela kyrkan. De ortodoxa och orientaliska kyrkorna höll 1985 ett gemensamt symposium för att ge synpunkter. Reformationens olika kyrkor arbetade utifrån sina strukturer, till exempel kom det 39 lutherska svar. Den Europeiska kyrkokonferensen (KEK) ordnade fyra symposier (1984–1985) i olika delar av Europa för att stimulera diskussion av de olika temana bland medlemskyrkorna. Hela denna process kan kallas den hittills mest omfattande receptionen av en ekumenisk text. Kyrklig reception av auktoritativa texter och ekumenisk reception (som inte nödvändigtvis är samma sak) är processer som sker på olika nivåer. Den omedelbara officiella och skriftliga responsen kan identifieras och tidsmässigt avgränsas. Hur receptionen påverkar en kyrkas liv i vidare bemärkelse är något som kan pågå länge och vara mer diffust.

Omfattningen av BEM:s receptionsprocess kan ses i att dokumentet har översatts till 35 språk och sålts i 600 000 exemplar. Svaren från 190 kyrkor är utgivna i sex volymer av Kyrkornas världsrad. Dokumentet diskuterades i ett otal studiecirklar. Det har skrivits kilometervis med artiklar om dokumentet och det har använts som kurslitteratur på många universitet och teologiska seminarier.

BEM:S EKUMENISKA RELEVANS kan också avläsas i hur det har påverkat ett antal överenskommelser. I dessa sammanhang har dess formuleringar om dopet som både handling/händelse och process, samt om apostolisk tradition och succession som något hela kyrkan bär fast uttryckt i ämbetsuccessionen, öppnat nya möjligheter i tillsynes historiskt låsta positioner. Tydliga spår av inflytande från BEM finns i Meissen-överenskommelsen (1989) mellan Engelska kyrkan och Evangeliska kyrkan i Tyskland, Borgåöverenskommelsen (1994) mellan de nordiska och baltiska lutherska kyrkorna och de anglikanska kyrkorna på de brittiska öarna, en överenskommelse (1997) mellan Evangelisk-lutherska kyrkan i Amerika och tre reformerta kyrkor i USA, konkordatet (2001) mellan Episkopala kyrkan i Amerika och Evangelisk-lutherska kyrkan i Amerika, Reuilly-överenskommelsen (2001) mellan Engelska kyrkan, Irländska kyrkan och de reformerta och lutherska kyrkorna i Frankrike, och överenskommelsen (2006) mellan Svenska kyrkan och Svenska missionskyrkan. Listan är säkert inte fullständig. Inflytandet av BEM har också haft betydelse i olika dialoger som inte resulterat i överenskommelser, till exempel den mellan Svenska kyrkan och Svenska baptistsamfundet.

NÄR KOMMISSIONEN FÖR Faith and Order analyserade svaren visade det sig att tre frågor var särskilt viktiga att gå vidare med: skrift och tradition, sakrament och sakramentalitet samt kyrkosyn. Särskilt den sista frågan lyftes fram. Därför arbetade kommissionen med ett kyrkosynsprojekt som resulterade först i *The Nature and Purpose of the Church* (1998), som efter bearbetning skickades ut för respons från medlemskyrkorna som *The Nature and Mission of the Church* (2005) med den betecknande underrubriken *A Stage on the Way to a Common Statement*. Resultatet av responsen blev det ovan nämnda nya konvergensdokumentet *Kyrkan – på väg mot en gemensam vision*. Efter en 10-årig process kom också *One Baptism: Towards Mutual Recognition* (2011), som kan ses som en uppföljning av en väsentlig fråga om dopet i BEM. Det är dock inte en konvergenstext utan ett studiedokument.

BEM HAR ALLTSÅ haft stor betydelse för den ekumeniska utvecklingen. Man skulle dock kunna påstå att flera tendenser bland kyrkorna idag flyttar fokus från det som gjort dokumentets bidrag så värdefullt. Andra frågor än kyrkosyn har för många fått större ekumenisk angelägenhet, till exempel interreligiös dialog och sociala utmaningar. Energin i ekumeniskt aktiva kyrkor används till interna stridigheter kring till exempel sexualitet och bibelsynsfrågor. Man kan ana förskjutningar i olika kyrkors praxis och teologi som komplicerar den enighet som uppnåtts, till exempel relationen och ordningen mellan dop och nattvard. Rörelser mot icke-konfessionalism blir starkare samtidigt som antalet kyrkor som inte är delaktiga i den organiserade ekumeniken ökar och tyngdpunkten förskjuts i den världsvida kyrkogeografin.

TROTS DETTA BEHÅLLER BEM sin stora relevans. Hur man behandlar dop, nattvard och ämbete lär nog aldrig igen kunna bli en fråga om att jämförande konstatera olika positioner som ömsesidigt exkluderar varandra. Idag måste man erkänna att alla utgår från en gemensam verklighet som olika positioner relaterar till.

Christopher Meakin
Ekumenikchef
Svenska kyrkan

Ur originaltextens förord¹

KYRKORNAS VÄRLDSRÅD (KV) är ”en gemenskap av kyrkor, vilka bekänner Herren Jesus Kristus som Gud och Frälsare i överensstämmelse med den heliga Skrift och därför tillsammans söker fullfölja sin gemensamma kallelse till Guds, Faderns, Sonens och den helige Andes ära” (Ur KV:s konstitution). Världsrådet ges här en klar definition. Det rör sig inte om en universell auktoritet, som kontrollerar vad kristna skall tro och göra. Dess medlemskyrkor representerar en rik mångfald av kulturella sammanhang och traditioner med gudstjänstfirande på många olika språk. Ändå är de alla inriktade på ett nära samarbete i kristet vittnesbörd och kristen tjänst. Samtidigt strävar de tillsammans att förverkliga kyrkans synliga enhet som mål.

FÖR ATT BISTÅ kyrkorna på vägen mot detta mål stöder Kyrkornas världsråds Faith and Order-kommission dem teologiskt i deras ansträngningar att nå fram till enhet. Kommissionens uppdrag är ”att förkunna att Jesu Kristi kyrka är en och att kalla kyrkorna till målet om synlig enhet”.

Skall de splittrade kyrkorna kunna uppnå den synliga enhet de söker, är en av de väsentliga förutsättningarna att det råder en grundläggande enighet ibland dem om dop, nattvard och ämbete. Följaktligen arbetar Faith and Order-kommissionen med att övervinna läromässiga skiljaktigheter i dessa tre frågor.

Det är inte bara Faith and Order-kommissionen som arbetar med detta. Dop, nattvard och ämbete har undersökts i många ekumeniska dialoger. De två existerande grundtyperna av mellankyrkliga samtal, den bilaterala och den multilaterala, har visat sig komplettera varandra och gagna varandra ömsesidigt. Faith and Order-kommissionen i sina egna multilaterala överväganden kring de tre ämnena sökt bygga så mycket som möjligt på de bilaterala samtalens specifika resultat.

När kyrkornas enhet växer, ställer de sig frågan, hur deras syn på och praktiserande av dop, nattvard och ämbete förhåller sig till deras sändning i och för den mänskliga gemenskapens förnyelse i stort, där de söker främja rättvisa, fred och försoning.

1. Förkortat, bearbetat och redigerat av Olle Kristenson, Sveriges kristna råd

Vår förståelse av dessa frågor kan därför inte skiljas från Kristi frälsande och befriande mission genom kyrkorna i världen av idag.

SOM ETT RESULTAT av bibliska och patristiska studier, i förening med den liturgiska förnyelsen och behovet av ett gemensamt vittnesbörd, har en ekumenisk gemenskap uppstått, som ofta överskrider konfessionella gränser och i vars perspektiv tidigare skiljaktigheter nu får en ny belysning. Fastän textens språk i stort sett är det klassiska med hänsyn till att överbrygga tidigare historiska motsättningar, är drivkraften bakom därför ofta hämtad från konkreta lokala sammanhang och en samtida situation. Denna anda kommer sannolikt att stimulera till omformuleringar av texten till vår tids skiftande språk.

HUR LÅNGT HAR vi nu nått genom dessa ansträngningar? Såsom framgår av Lima-texten har vi redan uppnått en anmärkningsvärd grad av överensstämmelse. Vi har förvisso ännu inte nått full "konsensus" (consentire), här förstådd som den livserfarenhet och trosartikulation, som är nödvändig för att förverkliga och vidmakthålla kyrkans synliga enhet. Sådan konsensus har sin rot i den gemenskap, som bygger på Jesus Kristus och apostlarnas vittnesbörd. Som en Andens gåva förverkligas den som en erfarenhet av "kommunion", innan den med gemensamma ansträngningar kan uttryckas i ord. Full konsensus kan proklameras först då kyrkorna når därhän att de lever och handlar tillsammans i enhet.

PÅ VÄGEN TILL den synliga enhetens mål kommer kyrkorna emellertid att genomgå olika stadier. Kyrkorna har lämnat bakom sig det förgångnas fientlighet och börjat upptäcka många löftesrika tendenser till samsyn i fråga om övertygelser och perspektiv som de delar med varandra. Dessa tendenser skänker förvissning om att kyrkorna trots många olikheter i fråga om teologiskt uttryckssätt har mycket gemensamt i sin trosuppfattning. Den text, som vuxit fram, siktar till att ingå i ett troget och allsidigt återgivande av den gemensamma kristna traditionen beträffande grundläggande element i den kristna gemenskapens liv. I den process, som går ut på att växa samman i ömsesidig tillit, måste kyrkorna vidareutveckla dessa tendenser till läromässig samsyn steg för steg, till dess att de slutligen tillsammans kan förklara att de lever i gemenskap ("kommunion") med varandra, i kontinuitet med apostlarna och den allmänliga kyrkans undervisning.

DENNA TEXT FRÅN Lima representerar den betydande tendens till teologisk samsyn, som Faith and Order har iakttagit och formulerat. De som känner till i hur hög grad kyrkorna skilt sig i fråga om lära och praxis, när det gäller dop, nattvard och ämbete, måste kunna uppskatta betydelsen av den omfattande enighet, som här noteras. Praktiskt taget alla konfessionella traditioner är representerade i kommissionens medlemskrets. Att teologer från så starkt skiftande traditioner är i stånd att uttala sig så harmoniskt om dop, nattvard och ämbete saknar motstycke i den moderna ekumeniska rörelsen. Speciellt anmärkningsvärt är förhållandet att kommissionen bland sina fullvärdiga medlemmar också räknar teologer från den Romersk-katolska kyrkan och andra kyrkor, som inte tillhör Kyrkornas världsråd.

VID DEN KRITISKA utvärderingen av denna ekumeniska text måste dess primära syfte beaktas. Läsarna skall inte vänta sig att finna någon fullständig teologisk behandling av frågorna om dop, nattvard och ämbete. Detta skulle här varken vara på sin plats eller önskvärt. Den text man enats om koncentrerar sig avsiktligt på de aspekter av temat som, direkt eller indirekt, har samband med frågan om det ömsesidiga erkännande som leder till enhet. Huvudtexten klarlägger de viktigaste områden där de teologiska uppfattningarna konvergerar. De bifogade kommentarerna pekar antingen på historiska skiljaktigheter, som övervunnits, eller på omdiskuterade frågor, som alltjämt kräver fortsatt prövning och där försoning måste ske.

I LJUSET AV hela denna utveckling framlägger Faith and Order-kommissionen nu sin Lima-text för kyrkorna. Vi gör detta med djup övertygelse, ty vi har i ökad utsträckning blivit medvetna om vår enhet i Kristi kropp. Vi har funnit skäl att glädjas i återupptäckten av vårt gemensamma arvs rikedom i evangeliet. Vi tror, att den heliga Anden har lett oss fram till detta ögonblick, en den ekumeniska rörelsens kairos, då beklagligt splittrade kyrkor givits möjlighet att nå fram till substantiella teologiska överensstämmelser. Vi tror, att många betydelsefulla framsteg är möjliga, om vi i våra kyrkor är modiga och fantasirika nog att ta emot kyrkans enhet som Guds gåva.

William H. Lazareth
Faith and Order-sekretariatets
direktor

Nikos Nissiotis
Faith and Order-kommissionens
moderator

Dopet

I. Dopets instiftelse

1. Det kristna dopet har sina rötter i Jesu av Nasaret verksamhet, i hans död och hans uppståndelse. Det betyder införlivande i Kristus, som är den korsfäste och uppståndne Herren. Det betecknar inträdet i det Nya förbundet mellan Gud och Guds folk. Dopet är en Guds gåva och det utföres i Faderns, Sonens och Den helige Andes namn. Matteus berättar, att den uppståndne Herren, när han sände sina lärjungar ut i världen, befallde dem att döpa (Matt 28:18–20). Den apostoliska kyrkans universella doppraxis alltifrån dess äldsta tid omvittnas i nytestamentliga brev, Apostlagärningarna och fädernas skrifter. Kyrkorna fullföljer idag denna praxis som en akt av hängiven förpliktelse till den Herre, som skänker sin nåd till sitt folk.

II. Dopets innebörd

2. Dopet är tecknet på nytt liv genom Jesus Kristus. Det förenar den som döpes med Kristus och med hans folk. Nya testamentets skrifter och kyrkans liturgi klargör dopets mening i olika bilder, som ger uttryck åt Kristi rikedomar och hans frälsnings gåvor. Dessa bilder knytes ibland samman med de symboliska bruk av vatten, som vi finner i Gamla testamentet. Dopet är delaktighet i Kristi död och uppståndelse (Rom 6: 3–5; Kol 2:12), att tvättas ren från synd (1 Kor 6:11), en ny födelse (Joh 3:5), en upplysning genom Kristus (Ef 5:14), ett iklädande av Kristus (Gal 3:27), en förnyelse genom Anden (Tit 3:5), erfarenheten av frälsning från syndafloden (1 Petr 3:20–21), en utvandring ur slaveri (1 Kor 10:1–2) och en befrielse till en ny mänsklighet där skiljelinjer i fråga om kön, ras och social status är överskridna (Gal 3:27–28; 1 Kor 12:13). Bilderna är många, men verkligheten är en.

A. Delaktighet i Kristi död och uppståndelse

3. Dopet innebär delaktighet i Jesu Kristi liv, död och uppståndelse. Jesus gick ned i floden Jordan och döptes i solidaritet med syndare för att uppfylla all rättfärdighet (Matt 3:15). Detta dop förde Jesus längs den Lidande Tjänarens väg, uttryckt i hans lidande, död och uppståndelse (Mark 10:38–40,45). Genom dopet nedsänkes de kristna i Kristi befriande död, där

deras synder begravdes, där ”den gamle Adam” korsfästes med Kristus och där syndens makt brytes. Därför är de döpta inte längre slavar under synden utan fria. Till fullo identifierade med Kristi död begravdes de med honom och uppstår här och nu till ett nytt liv i Jesu Kristi uppståndels kraft, förvissade om att de till sist också skall bli ett med honom i en uppståndelse lik hans (Rom 6:3–11; Ko1 2:13,3:1; Ef 2:5–6).

B. Omvändelse, förlåtelse och rening

4. Det dop, som gör kristna delaktiga i Kristi döds och uppståndels mysterium, är förbundet med syndabekännelse och hjärtats omvändelse. Det dop Johannes förrättade var självt ett botdop till syndernas förlåtelse (Mark 1:4). Nya testamentet understryker dopets etiska konsekvenser genom att framställa det som ett bad som tvättar kroppen i klart vatten, en hjärtats rening från all synd och en akt av rättfärdiggörelse (Hebr 10:22; 1 Petr 3:21; Apg 22:16; 1 Kor 6:11). Så blir de döpta förlåtna, rena och helgade genom Kristus och får som del av sin doperfarenhet en ny etisk orientering under Den helige Andes ledning.

C. Andens gåva

5. Den helige Ande är verksam i människors liv före, i och efter deras dop. Det är samme Ande som uppenbarade Jesus som Sonen (Mark 1:10–11) och som gav kraft åt lärjungarna och förenade dem vid pingsten (Apg 2). Gud skänker alla döpta människor Den helige Andes smörjelse och löfte, märker dem med ett sigill och inplanterar i deras hjärtan borgen för deras arv som söner och döttrar hos Gud. Den helige Ande när trons liv i deras hjärtan intill deras slutliga befrielse, då de helt skall besitta det till Guds pris och ära (2 Kor 1:21–22; Ef 1:13–14).

D. Införlivandet med Kristi kropp

6. Förvaltad i lydhet mot vår Herre är dopet ett tecken och ett insegel på vårt gemensamma lärjungaskap. Genom dopet förenas kristna med Kristus, med varandra och med kyrkan i alla tider och på alla orter. Vårt gemensamma dop, som förenar med Kristus i tron, utgör sålunda ett grundläggande enhetsband. Vi är ett folk och är kallade att bekänna och tjäna en enda Herre på varje ort och i hela världen. Den förening med Kristus, som vi gemensamt äger genom dopet, har viktiga konsekvenser för den kristna enheten. ”...ett är dopet, en är Gud och allas fader.” (Ef 4:4–6). När enheten på dopets grund förverkligas i en helig,

allmänlig och apostolisk kyrka, kan ett äkta kristet vittnesbörd avläggas om Guds helande och försonande kärlek. Därför utgör vårt gemensamma dop till Kristus en kallelse till kyrkorna att övervinna sin splittring och i synliga former manifesteras sin gemenskap.

KOMMENTAR:

Kyrkornas oförmåga att erkänna, att deras olika praxis i fråga om dopet ändå representerar delaktighet i ett och samma dop, liksom deras nuvarande splittring trots ömsesidigt doperkännande, har på ett dramatiskt sätt synliggjort kyrkans splittrade vittnesbörd. Kyrkornas villighet att under vissa lokala omständigheter och vissa tider låta skillnader i fråga om kön, ras och social status splittra Kristi kropp har dessutom ifrågasatt den kristna gemenskapens verkliga enhet i dopet (Gal 3:27–28) och har allvarligt komprometterat dess vittnesbörd. Behovet att återupptäcka och återvinna enheten i dopet är en central ekumenisk angelägenhet med tanke på förverkligandet av ett sannskyldigt partnerskap de kristna samfundet emellan.

E. Gudsrikets tecken

7. Dopet för oss in i det nya livets verklighet, sådan den är tillstådes i världen här och nu. Det skänker delaktighet i Den helige Andes gemenskap. Det är ett tecken på Guds rike och den kommande världens liv. Genom trons, hoppets och kärlekens gåvor äger dopet en dynamik som innefattar livet i dess helhet, sträcker sig ut mot alla folk och föregriper den dag, då alla tungomål skall bekänna, att Jesus Kristus är Herre till Gud Faderns ära.

III. Dop och tro

8. Dopet är både Guds gåva och vårt svar på denna gåva. Det ser fram emot den situation, då vi blir andligt fullvuxna och når en mognad, som svarar mot Kristi fullhet (Ef 4:13). Att tron är nödvändig för att motta den frälsning som innefattas och uttryckes i dopet, erkännes av alla kyrkor. Personlig hängivenhet är nödvändig för ansvarigt medlemskap i Kristi kropp.

9. Dopet har inte bara med en tillfällig erfarenhet att göra; det hänger samman med en livslång växt in i Kristus. De döpta är kallade att återspegla Herrens härlighet, i det de genom Den helige Andes kraft förvandlas med allt större lyskraft till hans

likhet (2 Kor 3:18). Den kristnes liv är med nödvändighet en ständig kamp men också en ständig erfarenhet av nåd. I denna nya relation lever de döpta för Kristus, för hans kyrka och för den värld han älskar, allt under det de i hoppet förväntar att Guds nya skapelse skall uppenbaras och avvaktar den tidpunkt, då Gud skall bli allt i alla (Rom 8:18–24; 1 Kor 15:22–28, 49–57).

10. I sin tillväxt i det kristna troslivet demonstrerar de döpta troende, att mänskligheten kan pånyttfödas och befrias. De har här och nu ett gemensamt ansvar att tillsammans vittna för evangeliet om Kristus, alla människors Befriare. Platsen för detta gemensamma vittnesbörd är kyrkan och världen. Inom ramen för en vittnesbördets och tjänstens gemenskap upptäcker de kristna den fulla innebörden av ett enda dop som Guds gåva till hela Guds folk. På samma sätt inser de, att dopet som dop till Kristi död har etiska konsekvenser, som inte bara utgör en uppfordran till personlig helgelse utan också motiverar de kristna att kämpa för förverkligandet av Guds vilja på livets alla områden (Rom 6: 9ff; Gal 3:27–28; 1 Petr 2:21–4:6).

IV. Doppraxis

A. Troendedop och barndop

11. Man kan inte utesluta möjligheten att barndop praktiserades i apostolisk tid, men dop på grundval av personlig bekännelse är det mönster som tydligast omvittnas i Nya testamentets skrifter. Under historiens gång har doppraxis utvecklats i skilda former. Vissa kyrkor döper barn, som bärs fram av föräldrar eller faddrar, som är villiga att i och med kyrkan uppfostra barnen i den kristna tron. Andra kyrkor praktiserar uteslutande dop av troende, som kan avlägga en personlig trosbekännelse. Somliga av dessa kyrkor uppmanar att barn bäres fram och välsignas i en gudstjänst, vilken vanligtvis innefattar tacksägelse för den gåva barnet är samt moderns och faderns förpliktelse till ett kristet föräldraskap.

Alla kyrkor döper troende, som kommer från andra religioner eller från en bakgrund utan tro och som accepterar den kristna tron och deltar i kristen undervisning.

12. Både troendedop och barndop äger rum i kyrkan i dess egenkap av trosgemenskap. Då någon som kan svara för sig själv blir döpt, utgör en personlig trosbekännelse en integrerande del av dopgudstjänsten. Då ett barn döpes, kommer det personliga

gensvaret till uttryck vid ett senare tillfälle i livet. I bägge fallen måste den döpte växa till i insikt om tron. För dem som döpes på grundval av sin egen trosbekännelse föreligger alltid ett ständigt krav på fortsatt tillväxt i det personliga bejakandet av tron. I fråga om barn förväntas den personliga bekännelsen senare, och den kristna fostran inriktas på att främja denna bekännelse. Varje dop har sin grund i och förkunnar Kristi trofasthet intill döden. Det har sin plats inom kyrkans liv och tro och pekar, genom hela kyrkans vittnesbörd, på Guds trofasthet, på honom som är grunden för allt trons liv. Vid varje doptillfälle bekräftar församlingen som helhet sin tro på Gud och förpliktar sig själv till att skapa en miljö för vittnesbörd och tjänst. Döpet bör därför alltid firas och vidareutvecklas inom den kristna gemenskapens sammanhang.

KOMMENTAR:

När vi brukar uttrycken "barndop" och "troendedop", måste vi beakta att den verkliga skillnaden går mellan dem som döper människor i alla åldrar, och dem som endast döper sådana som kan avlägga en personlig trosbekännelse. Skillnaden mellan barndop och troendedop blir mindre skarp då man erkänner att bägge dopformerna förkroppsligar Guds eget initiativ i Kristus och uttrycker ett trons svar inom den troende gemenskapens ram.

Barndopspraxis framhäver den korporativa tron och den tro som barnet delar med sina föräldrar. Barnet föds in i en kluven värld och har del i dess kluvenhet. Genom döpet fästes evangeliets löfte och krav vid barnet. Den döptes personliga tro och trofasta delaktighet i kyrkans liv är väsentliga för att vinna dopets frukter som helhet. Troendedopspraxis framhäver den persons uttalade bekännelse, som svarar på Guds nåd i och genom trons gemenskap och som begär dop. Bägge dopformerna kräver en likartad och ansvarig hållning till den kristna fostran. En återupptäckt av att kristen fostran är något som ständigt måste pågå och förnyas kan underlätta ett ömsesidigt erkännande av skiftande initiationspraxis.

I vissa kyrkor, där barndops- och troendedopstraditioner förenas, har man som likvärdiga alternativ för inträdet i kyrkan kunnat betrakta både ett mönster, enligt vilket dop i barndomen efterföljes av en senare trosbekännelse, och ett mönster enligt vilket troendedop följer på ett frambärande och en välsignelse i barndomen. Detta exempel uppkallar andra kyrkor till att avgöra, huruvida också de kan erkänna likvärdiga alternativ i sina ömsesidiga relationer och i unionsförhandlingar.

13. Döpet är en handling, som inte kan upprepas. Varje praxis, som kan tolkas som ”omdöp” måste undvikas.

KOMMENTAR:

Kyrkor, som bestämt hävdad en viss dopform eller som haft allvarliga frågor att ställa beträffande äktheten hos andra kyrkors sakrament och ämbeten, har ibland krävt att personer som kommit till dem skulle döpas innan de blev upptagna som fullvärdiga kommunicerande medlemmar. Allteftersom kyrkorna när fram till en fullödigare ömsesidig förståelse och ett ömsesidigt erkännande och inträder i närmare förhållande till varandra i vittnesbörd och tjänst, kommer de också att avstå från varje praxis som ifrågasätter andra kyrkors sakramental integritet eller inskränker dopsakramentets engångskaraktär.

B. Dop och smörjelsekonfirmation

14. I Guds frälsningsverk är Kristi döds och uppståndelses påskmysterium oupplösligt förbundet med Den helige Andes gåva vid pingsten. På liknande sätt är delaktigheten i Kristi död och uppståndelse oupplösligt förbunden med mottagandet av Anden. I sin fulla innebörd betecknar och verkar döpet bägedera.

Kristna har olika mening om var tecknet på Den helige Andes gåva står att finna. Olika handlingar har kommit att förbindas med Andens meddelelse. För somliga är det själva vattenriten. För andra är det smörjelsen och/eller handpåläggningen, som många kyrkor kallar konfirmation. För ytterligare andra är det alla de tre handlingarna, i det man ser Anden som verksam hela ritens igenom. Alla är eniga om att det kristna döpet sker i vatten och helig Ande.

KOMMENTAR:

(a) Inom vissa traditioner förklarar man, att liksom döpet förenar oss med Kristus som korsfäst, begravnen och uppstånden, så mottar också de kristna genom smörjelsen pingstandens gåva från Sonen, den Smorde.

(b) Om döpet, i egenskap av ett införsättande i Kristi kropp, genom själva sitt väsen hänvisar till nattvardens delaktighet i Kristi lekamen

och blod, uppstår frågan hur en senare och särskild rit kan skjutas in mellan dopet och tillträdet till nattvarden. De kyrkor som döper barn men förvägrar dem delaktighet i nattvarden före en dylik rit kan tänkas önska överväga, om de till fullo insett och godtagit dopets konsekvenser.

(c) Dopet behöver ständigt bekräftas. Den tydligaste formen för en dylik bekräftelse är firandet av nattvarden. Förnyelsen av doplöften kan också äga rum vid sådana tillfällen som det årliga firandet av påskens mysterium eller i samband med andras dop.

C. På väg mot ett ömsesidigt doperkännande

15. I stigande grad erkänner kyrkorna varandras dop som ett och samma dop in i Kristus, då Jesus Kristus av dopkandidaten bekännes som Herre eller när, i fall av barndop, bekännelsen uttalas av kyrkan (föräldrar, faddrar och församling) och senare bekräftas genom personlig tro och engagemang. Ömsesidigt doperkännande betraktas allmänt som ett viktigt tecken och medel för att uttrycka den dopets enhet som är given i Kristus. Överallt där så är möjligt bör ömsesidigt erkännande uttryckligen uttalas av kyrkorna.

16. För att övervinna sina skiljaktigheter bör troendedöpande och sådana som praktiserar barndop, på nytt överväga vissa aspekter av sin egen praxis. De förstnämnda bör söka att mer synligt ge uttryck åt det förhållandet att barnen står under Guds nåds beskydd. De sistnämnda måste vara på sin vakt mot att praktisera ett till synes urskillningslöst dop och ta sitt ansvar för de döpta barnens fostran till moget engagemang för Kristus på större allvar.

V. Hur dopet firas

17. Dopet utföres med vatten och i Faderns, Sonens och Den helige Andes namn.

18. Vid firandet av dopet bör vattnets symboliska dimension tas på allvar och inte förringas. Neddoppning kan på ett levande sätt ge uttryck för förhållandet att den kristne i dopet blir delaktig i Kristi död, begravning och uppståndelse.

KOMMENTAR:

Som framgår av vissa teologiska traditioner, betecknar bruket av vatten, med alla dess positiva associationer till liv och välsignelse, kontinuiteten mellan den gamla och den nya skapelsen och uppenbarar så dopets betydelse inte bara för människorna utan för hela kosmos. Samtidigt representerar bruket av vatten en rening av skapelsen, en död från det som är negativt och nedbrytande i världen: De som döpes in i Kristi kropp göres delaktiga i en förnyad tillvaro.

19. Som fallet var under de första århundradena, kan Andens gåva i dopet betecknas på olika andra sätt. Det kan till exempel ske genom handpåläggning eller smörjelse. Själva korstecknet erinrar om den utlovade Andens gåva, som är en underpant och en borgen för vad som en gång skall komma, när Gud till fullo frälst dem han gjort till sina egna (Ef 1:13–14). Återupptäckten av sådana levande tecken kan väntas berika liturgin.

20. I varje mer omfattande dopritual bör i varje fall följande element finnas med: Skriftens förkunnelse om dopet; ett nedkallande av Den helige Ande; en avsägelse av det onda; en bekännelse av tro på Kristus och Den heliga Treenigheten; bruk av vatten; en förklaring att de döpta vunnit en ny identitet som söner och döttrar hos Gud och som kyrkans medlemmar, kallade att vittna för evangelium. Somliga kyrkor menar, att den kristna initiationen inte är fullständig om inte den döpte beseglas med Den helige Andes gåva och deltar i nattvardskommunionen.

21. Det är på sin plats att i doggudstjänstens sammanhang klarlägga dopets innebörd, sådan denna kommer till uttryck i Skriften (det vill säga att det är en delaktighet i Kristi död och uppståndelse, omvändelse, förlåtelse och rening, Andens gåva, införlivande med Kristi kropp samt Gudsrikets tecken).

KOMMENTAR:

Den aktuella diskussionen visar, att mer uppmärksamhet bör ägnas åt missförstånd, som uppstår pga det socio-kulturella sammanhang, vari dopet äger rum.

(a) I vissa delar av världen har namngivningen i dopliturgin lett till en sammanblandning av dopet och de sedvänjor som omger namngivningen. Denna sammanblandning blir speciellt skadlig, om de döpta,

i kulturer som inte står under kristen dominans, förväntas anta kristna namn, som inte är rotade i deras egen kulturtradition. När kyrkorna fastslår regler för dopet, bör de vara noga med att bevara dopets sanna kristna innebörd och undvika onödigt främlingskap mellan de döpta och deras lokala kultur genom att pålägga dem främmande namn. Ett namn nedärvt från den egna ursprungliga kulturen rotar den döpte i denna kultur och manifesterar samtidigt dopets universalitet och införlivandet i den kyrka, som är en, helig, allmännelig och apostolisk och som innefattar alla jordens folk.

(b) I många stora europeiska och nordamerikanska majoritetskyrkor praktiseras ofta barndop på ett till synes urskillningslöst sätt. Detta bidrar till att kyrkor, som praktiserar troendedop, tvekar att erkänna barndopets giltighet. Detta förhållande bör leda till mer kritiska övertaganden om dopets betydelse inom dessa majoritetskyrkor själva.

(c) Vissa afrikanska kyrkor praktiserar andedop utan vatten, genom handpåläggning, samtidigt som de erkänner andra kyrkors dop. Det krävs ett studium av denna praxis och dess förhållande till dop i vatten.

22. Dopet utföres normalt av en ordinerad ämbetsbärare, även om också andra under vissa omständigheter tillåts döpa.

23. Eftersom dopet är intimt förbundet med kyrkans gemensamma liv och gudstjänst bör det normalt utföras inom ramen för den offentliga gudstjänsten, så att församlingens medlemmar kan påminnas om sitt eget dop och kan välkomna in i sin gemenskap dem, som döpes och som de har en förpliktelse att fostra i den kristna tron. Dopsakramentet är ett lämpligt inslag i de stora kyrkliga högtiderna som påsk, pingst och trettondedag, såsom praxis var i fornkyrkan.

Nattvarden

I. Nattvardens instiftelse

1. Kyrkan tar emot nattvarden som en gåva från Herren. Aposteln Paulus skrev: "Jag har själv tagit emot från Herren det som jag har fört vidare till er: Den natten då Herren Jesus blev förrådd tog han ett bröd, tackade Gud, bröt det och sade: 'Detta är min kropp som offras för er. Gör detta till minne (anamnesis) av mig'. Likaså tog han bägaren efter måltiden och sade: 'Denna bägare är det nya förbundet genom mitt blod. Var gång ni dricker av den, gör det till minne av mig'" (1 Kor 11:23–25; jfr Matt 26:26–29; Mark 14:22–25; Luk 22:14–20).

De måltider, som Jesus berättas ha delat med andra under sin verksamhet på jorden förkunnar och förverkligar Gudsrikets närhet, som bespisandet av människomassorna är ett tecken på. I hans sista måltid förbands Gudsrikets gemenskap med Jesu nära förestående lidande. Efter sin uppståndelse tillkännagav Herren sin närvaro för sina lärjungar i brytandet av brödet. Så fullföljer nattvarden dessa Jesu måltider under jordelivet och efter uppståndelsen, alltid som ett Gudsrikets tecken. Kristna ser nattvarden förebildad i påskens minnesmåltid över Israels befrielse från träldomens land och i förbundsmåltiden på berget Sinai (2 Mos 24). Den är kyrkans nya påskmåltid, det nya förbundets måltid, som Kristus skänkte sina lärjungar som åminnelse (anamnesis) av hans död och uppståndelse, som ett föregripande av Lammets bröllopsmåltid (Upp 19:9). Kristus befallde sina lärjungar att så minnas och möta honom i denna sakramental måltid, såsom ett Guds förblivande folk, till dess han skulle komma åter. Den sista måltid Jesus firade var en liturgisk måltid, som gjorde bruk av symboliska ord och handlingar. Följaktligen är nattvarden en sakramental måltid, som genom synliga tecken förmedlar till oss Guds kärlek i Jesus Kristus, den kärlek varmed Jesus älskade de sina "intill slutet" (Joh 13:1). Den har givits många namn: till exempel Herrens nattvard, brödsbrytelsen, kommunionen, eukaristin, den gudomliga liturgin, mässan. Dess firande fullföljes som den kristna gudstjänstens centrala handling.

II. Nattvardens innebörd

2. Nattvarden är till sitt väsen sakramentet för den gåva Gud ger

oss i Kristus genom Den helige Andes kraft. Varje kristen mottar denna frälsningens gåva genom delaktighet (kommunion) i Kristi lekamen och blod. I den eukaristiska måltiden (det vill säga i nattvardens måltid), när man äter och dricker bröd och vin, skänker Kristus delaktighet (kommunion) med sig själv. Gud själv handlar, skänker liv åt Kristi kropp och förnyelse åt varje medlem. Enligt Kristi löfte mottar varje döpt medlem av Kristi kropp i nattvarden försäkran om syndernas förlåtelse (Matt 26:28) och löftet om evigt liv (Joh 6:51–58). Fastän nattvarden till sitt väsen är en enda sammanhängande handling, skall vi här betrakta den ur följande aspekter: som tacksägelse till Fadern, som åminnelse av Kristus, som åkallande av Anden, som de troendes gemenskap (kommunion), som Gudsrikets måltid.

A. Nattvarden (eukaristin) som tacksägelse till Fadern

3. Nattvarden, som alltid innefattar både ord och sakrament, är en förkunnelse och ett firande av Guds gärningar. Den är den stora tacksägelsen till Fadern för allt som skett i skapelse, frälsning och helgelse, för allt som Gud nu verkar i kyrkan och i världen trots människors synder, för allt som Gud kommer att göra när han för Gudsriket till fullkomning. Så är nattvarden den välsignelsehandling (berakah), varigenom kyrkan uttrycker sin tacksamhet över alla Guds välgärningar.

4. Nattvarden är det stora tackoffer, varigenom kyrkan talar å hela skapelsens vägnar. Ty den värld Gud har försonat är närvarande vid varje nattvardsfirande (eukaristi): i bröd och vin, i de troende och i de böner de frambär för sig och för alla människor. Kristus förenar de troende med sig själv och innesluter deras böner i sin egen förbön, så att de troende förvandlas och deras böner blir hörda. Detta lovoffer är möjligt endast genom Kristus, med honom och i honom. Bröd och vin, frukter av jorden och mänskligt arbete, frambäres till Fadern i tro och tacksägelse. Nattvarden blir sålunda till ett tecken för vad världen en gång skall bli: ett offer och en lovsång till Skaparen, en universell gemenskap i Kristi kropp, ett rättfärdighetens, kärlekens och fridens rike i Den helige Ande.

B. Nattvarden som åminnelse (anamnesis) av Kristus

5. Nattvarden är åminnelsen av den korsfäste och uppståndne Kristus, det vill säga det levande och verksamma tecknet på hans offer, fullbordat en gång för alla på korset och alltjämt

verksamt för hela mänskligheten. Den bibliska åminnelsetanken, tillämpad på nattvarden, hänvisar till Guds verks aktuella verkningskraft, då detta verk firas av Guds folk i liturgisk form.

6. Kristus själv med allt han har gjort för oss och för hela skapelsen (i sin inkarnation, sin tjänargärning, sina handlingar, sin undervisning, sitt lidande, sitt offer, sin uppståndelse, sin himmelfärd och sitt sändande av Anden) är närvarande i denna anamnesis och skänker oss gemenskap med sig själv. Nattvarden är också en försmak av hans parousia (återkomst) och av det slutliga Gudsriket.

7. Den anamnesis, vari Kristus handlar genom sin kyrkas glädjefyllda nattvardsfirande, är sålunda både representation och antecipation. Den är inte bara en erinran om det förgångna och dess betydelse. Den är kyrkans verksamma förkunnelse av Guds väldiga gärningar och löften.

8. Representation och antecipation kommer till uttryck i tacksägelse och förbön. Kyrkan erinrar sig med tacksamhet Guds väldiga frälsningsgärningar, och bönfaller Gud om att skänka välsignelsen av dessa gärningar till varje människa. I tacksägelse och förbön förenas kyrkan med Sonen, dess store överstepräst och Förebedjare (Rom 8:34; Hebr 7:25). Nattvarden är Kristi unika offers sakrament, och han lever evigt för att bedja för oss. Den är åminnelsen av allt vad Gud gjort för världens frälsning. Vad Gud ville genomföra i Kristi inkarnation, liv, död, uppståndelse och himmelfärd, upprepar han inte. Dessa händelser är unika och kan varken upprepas eller förlängas. I nattvarden åminnelse frambär kyrkan dock sin förbön i gemenskap med Kristus, vår store Överstepräst.

KOMMENTAR:

Det är i ljuset av nattvarden karaktär av förbön, som den katolska teologins tal om nattvarden som "soningsoffer" måste förstås. Tanken är, att det endast finns en försoning, den som ägde rum i korsets engångsoffer, men att denna aktualiseras i nattvarden och frambäres inför Fadern i Kristi och kyrkans förbön för hela mänskligheten.

I ljuset av Bibelns åminnelsebegrepp kan alla kyrkor tänkas önska på nytt genomtänka sina gamla motsättningar om "mässoffret" och fördjupa sin förståelse av varför andra traditioner än deras egen använt eller förkastat offerterminologi.

9. Kristi åminnelse (anamnesis) är grundvalen för och källan till all kristen bön. Så faller vår bön tillbaka på och förenas med den uppståndne Herrens ständiga förbön. I nattvarden skickliggör Kristus oss till att leva med honom, lida med honom och genom honom framföra våra böner som rättfärdiggjorda syndare, vilka fritt och med glädje utför hans vilja.

10. I Kristus framför vi oss själva som ett levande och heligt offer i vårt dagliga liv (Rom 12:1; 1 Petr 2:5). Denna andliga gudstjänst, som behagar Gud, får sin näring i nattvarden, där vi helgas och försonas i kärleken till att bli försoningens tjänare i världen.

11. Förenade med vår Herre och i gemenskap med alla heliga och martyrer förnyas vi i det förbund som är beseglat med Kristi blod.

12. Då Kristi åminnelse (anamnesis) är själva innehållet i det förkunnade Ordet liksom i nattvardens måltid, förstärker de ömsesidigt varandra. Nattvardsfirandet innefattar med rätta Ordets förkunnelse.

13. Kristi ord och handlingar, när han instiftade nattvarden, står i firandets centrum. Nattvardens måltid är Kristi lekamens och blods, hans sanna närvaros, sakrament. På en mångfald olika sätt uppfyller Kristus sitt löfte att alltid vara hos de sina intill världens slut. Men Kristi sätt att vara närvarande i nattvarden är unikt. Över nattvardens bröd och vin uttalade Jesus: "Detta är min kropp ... detta är mitt blod ...". Vad Kristus uttalat är sant, och denna sanning bekräftas var gång nattvarden firas. Kyrkan bekänner Kristi verkliga, levande och aktiva närvaro i nattvarden. Kristi reala närvaro i nattvarden är inte avhängig av den enskildes tro, men alla är eniga om att tro måste till för att igenkänna Kristi lekamen och blod.

KOMMENTAR:

Många kyrkor anser, att nattvardens bröd och vin genom Jesu ord och den helige Andes kraft på ett sannskyldigt men hemlighetsfullt sätt blir till den uppståndne Kristi lekamen och blod, det vill säga den levande Herren, närvarande i all sin fullhet. Under brödets och vinets tecken utgöres den djupaste verkligheten av Kristi fullständiga väsen, som kommer till oss för att nära oss och förvandla hela vår varelse. Vissa andra kyrkor hävdar väl Kristi reala närvaro i nattvarden men förbinder inte denna närvaro lika uttryckligt med brödets och vinets tecken. Kyrkorna har att ta ställning till om denna olikhet kan tolereras inom ramen för den samsyn, som texten själv uttrycker.

C. Nattvarden som nedkallande av Den helige Ande

14. Anden gör den korsfäste och uppståndne Kristus reellt närvarande för oss i nattvarens måltid och uppfyller därvid det löfte som ligger i instiftelseorden. Kristi närvaro utgör klart och tydligt nattvarens centrum och det löfte som innesligger i instiftelseorden är därför avgörande för firandet. Likväl är det Fadern, som är nattvardshandlingens första ursprung och slutliga uppfyllelse. Guds inkarnerade Son, genom och i vilken den förverkligas, är dess levande centrum. Den helige Ande är den kärlekens omätliga kraft, som gör den möjlig och ständigt på nytt gör den verkningsfull. Förbindelsen mellan nattvardsfirandet och Guds den Treeniges mysterium uppenbarar Den helige Ande som den som gör Jesu historiska ord närvarande och levande. I förtröstan på Jesu löfte om gensvar, som ligger i instiftelseorden, beder kyrkan till Fadern om Den helige Andes gåva för att nattvarden skall bli en verklighet, nämligen den sanna närvaron av den korsfäste och uppståndne Kristus, som ger sitt liv för hela mänskligheten.

KOMMENTAR:

Detta är ingen spiritualisering av Kristi närvaro i nattvarden utan en bekräftelse av den ouplösliga enheten mellan Sonen och Anden. Denna enhet visar, att nattvarden inte är en magisk eller mekanisk handling utan en bön till Fadern, som framhäver kyrkans absoluta beroende. Det finns en inre förbindelse mellan instiftelseorden, Kristi löfte och epiklesen, det vill säga nedkallandet av Anden, i liturgin. I förhållande till instiftelseorden är epiklesen placerad olika i olika liturgiska traditioner. I de tidiga liturgierna ansåg man, att hela "bönehandlingen" ävägabragte den verklighet, som Kristus utlovat. Anden nedkallades över såväl församlingen som elementen bröd och vin. Återupptäckten av ett sådant synsätt kan hjälpa oss övervinna de svårigheter, som har att göra med frågan om ett särskilt konsekrationensögonblick.

15. Det är i kraft av Kristi levande ord och Den helige Andes makt, som bröd och vin blir till sakramental tecken för Kristi lekamen och blod. De förblir detta med sikte på kommunion.

KOMMENTAR:

Från kyrkans historia känner vi olika försök att förstå hemligheten med Kristi reala och unika närvaro i nattvarden. Somliga nöjer sig med att bara bekänna denna närvaro utan att söka förklara den. Andra anser det nödvändigt att fastslå, att en förändring äger rum

genom Den helige Ande och Kristi ord, som medför att det inte längre är fråga om vanligt bröd och vin utan om Kristi lekamen och blod. Åter andra har utvecklat en förklaring till realpresensen, som visserligen inte gör anspråk på att uttömma mysteriets innebörd men söker att skydda det från skadliga tolkningar.

16. Hela nattvardshandlingen har ”epikleskaraktär”, eftersom den är avhängig av Den helige Andes verkan. I de liturgiska formuleringarna kommer denna aspekt av nattvarden till skiftande uttryck.

17. Som det nya förbundets gemenskap åkallar kyrkan förtröstanfullt Anden för att så bli helgad och förnyad, ledd fram till all rättfärdighet, sanning och enhet och undfå kraft att fullfölja sin mission i världen.

18. Genom nattvarden skänker Den helige Ande en försmak av Guds rike: Kyrkan mottar den nya skapelsens liv och förvissning om Herrens återkomst.

D. Nattvarden som de troendes gemenskap (kommunion)

19. Nattvarens gemenskap med Kristus, vilken när kyrkans liv, är samtidigt en gemenskap inom den Kristi kropp, som kyrkan utgör. Delaktigheten i ett och samma bröd och samma kalk på en viss bestämd ort visar och förverkligar de deltagandes enhet med Kristus och med varandra i alla tider och på alla orter. Det är i nattvarden, som Guds folks gemenskap till fullo kommer till uttryck. Nattvardsfirande har alltid med hela kyrkan att göra, och hela kyrkan har att göra med varje lokalt nattvardsfirande. När en lokal kyrka gör anspråk på att vara en manifestation av hela kyrkan, tillser den också att dess eget liv organiseras på ett sådant sätt, att den tar andra kyrkors intressen och angelägenheter på allvar.

KOMMENTAR:

Sedan äldsta tid har dopet uppfattats som det sakrament, genom vilket de troende införlivas med Kristi kropp och mottar Den helige Ande. Så länge döpta troendes och deras ämbetsbärares rätt att delta i och leda nattvardsfirandet i en kyrka ifrågasättes av dem som leder och är medlemmar av andra nattvardsförsamlingar, kommer nattvarens katolicitet mindre till uttryck. I många kyrkor diskuteras man idag döpta barns deltagande som kommunikanter vid Herrens nattvard.

20. Nattvarden omfattar alla livets sidor. Den är en representativ handling av tacksägelse och hängivelse å hela världens vägnar. Nattvardsfirandet kräver försoning och meddelaktighet mellan alla som ses som bröder och systrar i Guds stora familj och utgör en ständig uppfordran till äkta medmänskliga relationer i det sociala, ekonomiska och politiska livet (Matt 5:23 f; 1 Kor 11 20–22; Gal 3:28). All slags orättvisa, rasism, åtskillnad och brist på frihet ifrågasättes radikalt, när vi tar del av Kristi lekamen och blod. Genom nattvarden genomsyrar och upprättar Guds allt förnyande nåd människors personlighet och värdighet. Nattvarden förbinder den troende med den centrala händelsen i världshistorien. Som delaktiga i nattvarden visar vi oss därför inkonsekventa om vi inte aktivt deltar i denna fortgående återupprättelse av världens och människors villkor. Nattvarden visar oss, att vårt uppträdande är inkonsekvent i ljuset av Guds försonande närvaro i människors historia: Vi dömes ständigt av att all slags orättfärdiga relationer består i vårt samhälle, av den myckna splittring som råder till följd av mänskligt högmod, materiella egenintressen och maktpolitik och framför allt av omotiverade hårda konfessionella motsättningar inom Kristi kropp.

21. Nattvardsgemenskapens solidaritet i Kristi kropp och de kristnas ansvariga omsorg om varandra och världen kommer till särskilt uttryck i liturgierna: i den ömsesidiga syndaförlåtelsen, i fridstecknet, i förbönen för alla, i ätandet och drickandet tillsammans, i att man för nattvardselementen till dem som är sjuka och i fängelse eller firar nattvard med dem. Alla dessa uttryck för kärleken i nattvarden står i direkt relation till Kristi eget vittnesbörd som en Tjänare, i vars tjänargärning de kristna själva har del. Som Gud i Kristus trätt in i människors situation, kommer nattvardsliturgin nära mäns och kvinnors konkreta och speciella situationer. I den gamla kyrkan gav diakoner och diakonissor genom sin tjänst på ett speciellt sätt uttryck åt denna aspekt av nattvarden. En dylik tjänsts placering mellan bordet och de nödlidande utgör ett äkta vittnesbörd om Kristi frälsande närvaro i världen.

E. Nattvarden som Gudsrikets måltid

22. Nattvarden öppnar våra ögon för det gudomliga herravälde som utlovats oss som skapelsens slutliga förnyelse, och den är en försmak av det. Tecken på denna förnyelse möter oss i världen, varhelst Guds nåd blir uppenbar och människor arbetar för rättvisa, kärlek och fred. Nattvarden är den fest där

kyrkan tackar Gud för dessa tecken och med fröjd firar och föregriper det kommande Gudsriket i Kristus (1 Kor 11: 26; Matt 26:29).

23. Den värld som fått löftet om förnyelse är närvarande i hela nattvardsfirandet. Världen är närvarande i tacksägelsen till Fadern, där kyrkan talar å hela skapelsens vägnar. Den är närvarande i åminnelsen av Kristus, vari kyrkan tillsammans med sin store Överstepräst och Förebedjare beder för hela världen. Den är också närvarande i bönen om Den helige Andes gåva, där kyrkan ber om helgelse och nyskapelse.

24. Som försonade i nattvarden är medlemmarna av Kristi kropp kallade att vara försoningens tjänare bland män och kvinnor och vittna om uppståndelsens glädje. Liksom Jesus uppsökte publikaner och syndare och hade bordsgemenskap med dem när han verkade på jorden, är de kristna i nattvarden kallade att leva i solidaritet med de utstötta och att bli till tecken för Kristi kärlek. Han levde ju och offrade sig för alla och han skänker nu sig själv i nattvarden.

25. Nattvardsfirandet som sådant är redan ett moment i kyrkans delaktighet i Guds sändning till världen. Varje dag tar denna delaktighet sig uttryck i evangeliets förkunnelse, tjänst åt nästan och trofast närvaro i världen.

26. Eftersom nattvarden helt och hållet är Guds gåva, för den i denna tidsålder in en ny verklighet, som förvandlar de kristna till Kristi avbild och så gör dem till verksamma vittnen. Nattvarden är kostbar föda för utsända, bröd och vin för pilgrimer på apostolisk resa. Nattvardsförsamlingen näres och stärkes till att i ord och gärning bekänna Herren Jesus Kristus, som gav sitt liv för världens frälsning. Då nattvardsförsamlingen blir till ett enda folk, delaktigt i den ende Herrens måltid, måste den också ivra för att samla också dem, som ännu befinner sig utanför dess synliga gränser, eftersom Kristus till sin fest inbjudit alla som han dött för. I den mån kristna inte kan förenas i full gemenskap kring samma bord till att äta samma bröd och dricka ur samma bägare, försvagas deras missionerande vittnesbörd både individuellt och korporativt.

III. Nattvardsfirandets utformning

27. Nattvardsliturgin är till sitt väsen en obruten helhet, vilken

historiskt sett består av följande element i varierande inbördes ordning och av varierande betydelse:

- lovsånger
- en akt av ånger och bot
- tillsägelse av syndernas förlåtelse
- förkunnelse av Guds ord i olika former
- trosbekännelse
- förbön för hela kyrkan och för världen
- iordningsställande av bröd och vin
- tacksägelse till Fadern för skapelsens under, för frälsning och helgelse (med rötter i den judiska berakah-traditionen)
- Kristi instiftelseord enligt nytestamentlig tradition
- anamnesis eller åminnelse av de stora frälsningsgärningar, lidande, död, uppståndelse, himmelfärd och pingst, som skapat kyrkan
- nedkallande av den helige Ande (epiklesis) över församlingen och elementen bröd och vin (antingen före instiftelseorden eller efter åminnelsen eller bådadera, eller också någon annan form för hänvisning till Den helige Ande som på tillbörligt sätt uttrycker nattvardens epikles-karaktär)
- överantvardande av de troende till Gud
- hänvisning till de heligas gemenskap
- bön om Herrens återkomst och Gudsrikets slutliga framträdande hela församlingens Amen
- Herrens bön
- försonings- och fridstecknet
- brytande av brödet
- ätande och drickande i gemenskap (kommunion) med Kristus och med varje medlem av kyrkan
- avslutande tacksägelse
- välsignelse och sändning

28. Den bästa vägen till enhet i nattvardsfirandet och verklig kommunion är att nattvarden själv förnyas i de olika kyrkorna i fråga om undervisning och liturgi. Kyrkorna bör pröva sina liturgier i ljuset av den enighet om nattvarden, som vi nu håller på att uppnå.

Den liturgiska reformrörelsen har fört kyrkorna närmare varandra när det gäller sättet att fira Herrens nattvard. En viss liturgisk variation, förenlig med vår gemensamma nattvardstro, anses hälsosam och berikande. Bekännelsen till en och samma nattvardstro innebär inte uniformitet i fråga om vare sig liturgi eller praxis.

KOMMENTAR:

Alltsedan nytestamentlig tid har kyrkan fäst den största vikt vid ett fortsatt bruk av de element, bröd och vin, som Jesus använde vid sin sista måltid. I vissa delar av världen, där bröd och vin inte är vanliga eller kan anskaffas, anser man numera ibland, att lokalt gängse mat och dryck bättre tjänar nattvardens förankring i vardagslivet. Ytterligare studium krävs i fråga om vilka drag i Herrens måltid, som är oföränderligt instiftade av Jesus och vilka drag som kyrkan själv är kompetent att besluta om.

29. I nattvardsfirandet samlar, undervisar och när Kristus kyrkan. Det är Kristus, som inbjuder till måltiden och som presidrar vid den. Han är herden, som leder Guds folk, profeten som kungör Guds ord, prästen som firar Guds mysterium. I de flesta kyrkor kommer detta hans ledarskap till uttryck genom en ordinerad ämbetsbärare. Den som i Kristi namn förestår nattvardsfirandet klargör, att gudstjänsten inte är församlingens eget verk eller egendom. Nattvarden mottas som en gåva från den i kyrkan levande Kristus. Nattvardstjänaren är det sändebud, som representerar Guds initiativ och uttrycker den lokala församlingens förbindelse med andra lokala församlingar inom den allmänliga kyrkan.

30. Firandet av Herrens nattvard fördjupar den kristna tron. Därför bör nattvarden firas ofta. Många olikheter i teologi, liturgi och praxis sammanhänger med att nattvarden firas olika ofta.

31. Eftersom nattvarden högtidlighåller Kristi uppståndelse är det på sin plats, att den äger rum åtminstone varje söndag. Eftersom den är Guds folks nya sakramental måltid, bör varje kristen uppmanas att ofta delta i kommunionen.

32. Somliga kyrkor framhäver att Kristi närvaro i de konsekrerade elementen förbliver efter firandet. Andra lägger huvudvikten vid själva firandet och vid att elementen konsumeras i kommuniionsakten. Det sätt varpå elementen behandlas kräver speciell uppmärksamhet. När det gäller bruket att reservera

elementen, bör varje kyrka respektera de övrigas praxis och fromhetsliv. Med hänsyn till den olikhet i praxis, som råder bland kyrkorna, och samtidigt med tanke på den aktuella tendensen till växande samsyn bör man kunna föreslå följande:

- att man å ena sidan, särskilt i predikan och undervisning, erinrar om att det primära syftet med att reservera elementen är att de skall utdelas bland dem som är sjuka eller frånvarande;
- att man å andra sidan erkänner, att bästa sättet att visa respekt för de element som erbjuds i nattvarden är att konsumera dem, utan att därmed utesluta att de användes vid sjukkommunion.

33. Den ökade ömsesidiga förståelse, som kommer till uttryck i föreliggande uttalande, kan göra det möjligt för vissa kyrkor att uppnå ett större mått av nattvardsgemenskap sinsemellan och på så sätt föra oss närmare den dag, då Kristi splittrade folk är synligt förenat kring Herrens bord.

Ämbetet

I. Kallelsen till hela Guds folk

1. I en kluven värld kallar Gud hela mänskligheten till att bli Guds folk. För detta ändamål utvalde Gud Israel och talade sedan på ett enastående och avgörande sätt till människorna genom Jesus Kristus, Guds Son. Jesus gjorde sig till ett med hela människosläktets natur, villkor och uppgift och gav sig själv till ett offer för alla. Jesu tjänande liv, hans död och uppståndelse utgör grundvalen för en ny gemenskap, vilken oavlatligt uppbygges genom evangeliets glada budskap och sakramentens gåvor. I en enda kropp förenar den helige Ande dem som följer Jesus Kristus, och sänder dem ut som vittnen i världen. Att tillhöra kyrkan betyder att leva i gemenskap med Gud genom Jesus Kristus i Den helige Ande.

2. Kyrkans liv har sin grund i Kristi seger över ondskans och dödens makter, en seger som gäller en gång för alla. Kristus tillbjuder förlåtelse, kallar till bot och frigör från fördärv. Genom Kristus sättes människor i stånd att vända sig med tacksägelse till Gud och tjäna sin nästa. I Kristus finner de källan till ett nytt liv i frihet, i ömsesidig förlåtelse och kärlek. Genom Kristus inriktas deras hjärtan och sinnen på Gudsrikets fullbordan, då Kristi seger skall bli uppenbar och allt bli nytt. Guds vilja är att alla människor i Kristus skall få del i denna gemenskap.

3. Kyrkan lever av Den helige Andes befriande och förnyande kraft. Att Den helige Ande vilade över Jesus framgår tydligt vid hans dop, och efter hans uppståndelse gavs samme Ande till dem, som trodde på den uppståndne Herren, så att de skapades på nytt till att vara Kristi kropp. Anden kallar människor till tro, helgar dem genom mångahanda gåvor, ger dem styrka att bära vittne om evangelium och kraft till tjänst i hopp och kärlek. Anden bevarar kyrkan i sanningen och leder den trots dess medlemmars svaghet.

4. Kyrkan är kallad att förkunna och förebildligt gestalta Guds rike. Den fullföljer denna kallelse genom att förkunna evangelium för världen och genom själva sin tillvaro som Kristi kropp. I Jesus kom Guds rike till oss. Han erbjöd frälsning för syndare. Han förkunnade ett glatt budskap för de fattiga, frihet för de fångna, syn för de blinda, befrielse för de förtryckta (Luk 4:18).

Kristus öppnade en ny väg till Fadern. Såsom levande i denna gemenskap med Gud är alla kyrkans medlemmar kallade att bekänna sin tro och avlägga räkenskap för sitt hopp. De skall göra sig till ett med alla människors glädje och lidande och söka att avlägga vittnesbörd i en kärlek, som visar omsorg. Medlemmarna av Kristi kropp skall tillsammans med de förtryckta kämpa för den frihet och värdighet, som är utlovad med Gudsrikets ankomst. Denna uppgift måste utföras i skiftande politiska, sociala och kulturella sammanhang. För att troget kunna utföra denna sändning söker de rätta former för vittnesbörd och tjänst i varje enskild situation. Därvid tillför de världen en försmak av Guds rikets glädje och härlighet.

5. Den helige Ande skänker gemenskapen olikartade och varandra kompletterande gåvor. Dessa är till för hela gemenskapens gemensamma bästa och kommer till uttryck i handlingar, som är till tjänst för gemenskapen och världen. Det kan röra sig om gåvor som förmedlar evangelium i ord och handling, helandets gåvor, bönens gåvor, gåvor att leda och lyda, gåvor av inspiration och vision. Alla medlemmar är kallade att, med gemenskapens bistånd, upptäcka de gåvor de fått och bruka dem till kyrkans uppbyggelse och i tjänst åt den värld, till vilken kyrkan är sänd.

6. Kyrkorna är eniga i sin allmänna syn på Guds folks kallelse, men de är delade i fråga om synen på hur kyrkans liv skall vara organiserat. Framför allt råder olika uppfattningar beträffande det ordinerade ämbetets roll och utgestaltning. I sin strävan att övervinna dessa skillnader behöver kyrkorna handla i ljuset av den kallelse, som gäller Gudsfolket som helhet. Man behöver kunna ge ett gemensamt svar på följande fråga: Hur skall vi, enligt Guds vilja och under den helige Andes ledning, förstå och organisera kyrkans liv så att evangeliet förmedlas och gemenskapen uppbygges i kärlek?

II. Kyrkan och det ordinerade ämbetet

7. Olika terminologi är en del av problemet. För att undvika förvirring i diskussionerna om det ordinerade ämbetet i kyrkan är det viktigt att klart markera, hur de olika termerna används i nedanstående paragrafer:

- (a) Ordet *charisma* betecknar de gåvor, som Den helige Ande skänker varje medlem i Kristi kropp för att därmed tjäna uppbyggandet av gemenskapen och förverkligandet av dess kallelse.

- (b) Ordet tjänst (ministry) i vidaste mening betecknar den tjänande gärning, vartill hela Guds folk är kallat, som enskilda, som lokal församling och som universell kyrka. När vi talar om "tjänst" eller "tjänster" kan vi också avse de specifika institutionaliserade former, i vilka denna insats tar sig uttryck.
- (c) Termen ordinerat ämbete (ordained ministry) används om personer, som mottagit en nådegåva (charisma) och som kyrkan utser till tjänst genom ordination med nedkallande av Den helige Ande och handpåläggning.
- (d) Många kyrkor använder ordet präst för att beteckna vissa ordinerade ämbetsbärare. Eftersom detta ordval inte är universellt, diskuterar detta dokument sakfrågorna i relation därtill i punkt 17 nedan.

A. Det ordinerade ämbetet

8. För att fullgöra sitt uppdrag behöver kyrkan personer, som offentligt och utan uppehåll är ansvariga för att hänvisa till dess grundläggande avhängighet av Jesus Kristus och därmed, inom ramen för gåvornas mångfald, utgöra ett fokus för dess enhet. Det ämbete de personer innehar, som alltsedan äldsta tid har blivit ordinerade, är konstitutivt för kyrkans liv och vittnesbörd.

9. Kyrkan har aldrig saknat personer med specifik auktoritet och speciellt ansvar. Jesus utvalde och sände lärjungarna till att vara vittnen för Guds rike (Matt 10:1–8). De Tolv fick löftet, att de skulle "sitta på troner och döma Israels tolv stammar" (Luk 22:30). En speciell roll tillerkännes de Tolv inom den första generationens församlingar. De är vittnen om Herrens liv och hans uppståndelse (Apg 1:21–26). De leder församlingen i bön, undervisning, brödsbrytelse, förkunnelse och tjänande (Apg 2:42–47; 6:2–6 etc). Själva existensen av de Tolv och andra apostlar visar, att det från allra första början funnits olika rollfunktioner inom gemenskapen.

KOMMENTAR:

I Nya testamentet brukas termen "apostel" olika. Den används om de Tolv men också om en vidare krets av lärjungar. Den tillämpas på Paulus och andra när de utsänds av Kristus för att förkunna evangelium. Apostlarollen täcker både en kyrkogrundande och en missionerande funktion.

10. Jesus kallade de Tolv till att vara representanter för det förnyade Israel. I det ögonblicket representerar de hela Guds folk och utövar samtidigt en speciell funktion i denna gemenskaps mitt. Efter uppståndelsen är de bland församlingens ledare. Man kan säga, att apostlarna förebildar både kyrkan som helhet och de personer inom den, som beklänts med specifik auktoritet och speciellt ansvar. Apostlarnas roll som vittnen om Kristi uppståndelse är unik och kan inte upprepas. Det råder därför en skillnad mellan apostlarna och de ordinerade ämbetsbärare, vars ämbeten vilar på apostlarnas.

11. Som Kristus utvalde och sände apostlarna, så fortsätter Kristus att genom Den helige Ande välja och kalla människor till det ordinerade ämbetet. Som härolder och sändebud är de ordinerade ämbetsbärarna Jesu Kristi representanter gentemot församlingen och förkunnar hans budskap om försoning. Som ledare och lärare kallar de församlingen att underordna sig den auktoritet, som utgår från Jesus Kristus, läraren och profeten, i vilken lagen och profeterna nått sin fullbordan. Som pastorer (herdar), under Jesus Kristus, överherden, samlar och leder de Guds utspridda folk, föregripande det kommande Gudsriket.

KOMMENTAR:

Det ordinerade ämbetet existerade som grundfaktum från första början (jfr punkt 8). De aktuella formerna för ordination och ämbete har emellertid kommit till genom en komplicerad historisk utveckling (jfr punkt 19). Kyrkorna bör därför undvika att direkt tillskriva sina speciella former för det ordinerade ämbetet Jesu Kristi vilja och instiftelse.

12. Alla medlemmar av den troende gemenskapen, de må vara ordinerade eller lekmän, är förbundna med varandra. Å ena sidan behöver församlingen ordinerade ämbetsbärare. Deras närvaro erinrar gemenskapen om Guds initiativ och om kyrkans beroendeförhållande till Jesus Kristus, som är källan till dess sändning och grundvalen för dess enhet. De är till för att uppbygga gemenskapen i Kristus och styrka dess vittnesbörd. I dem söker kyrkan ett exempel på helighet och kärleksfull omsorg. Å andra sidan har det ordinerade ämbetet ingen från gemenskapen åtskild existens. Ordinerade ämbetsbärare kan endast fullgöra sin kallelse inom och för församlingen. De kan inte vara utan församlingens erkännande, stöd och uppmuntran.

13. Det ordinerade ämbetets främsta ansvar är att samla och uppbygga Kristi kropp genom förkunnelse av och undervisning i Guds ord, genom förvaltande av sakramenten och genom att leda församlingens liv i gudstjänst, mission och omsorg om nästan.

KOMMENTAR:

Dessa uppgifter utövas inte exklusivt av det ordinerade ämbetet. Eftersom det ordinerade ämbetet och församlingen hänger oupplösligt samman, har alla medlemmar del i fullföljandet av dessa funktioner. I själva verket tjänar varje nådegåva (charisma) till att samla och uppbygga Kristi kropp. Varje medlem av kroppen kan ta del i förkunnelsen av och undervisningen i Guds ord och kan bidra till denna kropps sakramentala liv. Det ordinerade ämbetet fullgör dessa funktioner på ett representativt sätt och utgör fokus för enheten i gemenskapens liv och vittnesbörd.

14. Det är speciellt i samband med nattvardsfirandet som det ordinerade ämbetet är synligt fokus för den djupa och inneslutande gemenskapen mellan Kristus och medlemmarna av hans kropp. I nattvardsfirandet samlar, undervisar och när Kristus kyrkan. Det är Kristus, som inbjuder till måltiden och som presiderar vid den. I de flesta kyrkor betecknas och representeras detta förhållande av en ordinerad ämbetsbärare.

KOMMENTAR:

Nya testamentet säger mycket litet om hur nattvarden skall utformas. Det finns inget uttryckligt vittnesbörd om vem som presiderade vid nattvarden. Mycket tidigt blir det dock klart att en ordinerad ämbetsbärare förestår firandet. Om det ordinerade ämbetet skall utgöra fokus för enheten i kyrkans liv och vittnesbörd, är det på sin plats att en ordinerad ämbetsbärare skall ges denna uppgift. Denna är intimt förbunden med uppgiften att leda gemenskapen, det vill säga att ha uppsikt (episkopé) över dess liv och styrka, dess vaksamhet i förhållande till det apostoliska budskapets sanning och Gudsrikets tillkommelse.

B. Ordinerat ämbete och auktoritet

15. Det ordinerade ämbetets auktoritet är rotad i Jesus Kristus, som mottagit den från Fadern (Matt 28:18) och som genom Den helige Ande förmedlar den i ordinationsakten. Denna akt äger rum inom en gemenskap, som ger offentligt erkännande åt en viss person. Eftersom Jesus kom såsom en som tjänar (Mark

10:45; Luk 22:27), innebär det att bli avskild att bli vigd till tjänst. Eftersom ordinationen till sitt väsen är ett avskiljande under bön om Den helige Andes gåva, skall det ordinerade ämbetets auktoritet inte förstås som något den ordinerade personen besitter utan som en gåva för fortsatt uppbyggande av den kropp, inom och för vilken ämbetsbäraren ordinerats. Auktoriteten bär prägeln av ansvar inför Gud och utövas i samverkan med hela församlingen.

16. Därför får ordinerade ämbetsbärare inte vara självhärskare eller opersonliga funktionärer. Fastän kallade att utöva ett klokt och kärleksfullt ledarskap på Guds ords grundval är de förbundna med de troende i inbördes beroende och ömsesidighet. Bara om de söker gemenskapens gensvar och bejakelse kan deras auktoritet skyddas mot fördärlig isolering och dominans. De uttrycker och utövar Kristi auktoritet på samma sätt, som Kristus själv uppenbarade Guds auktoritet för världen, genom att helga sitt liv åt gemenskapen. Kristi auktoritet är unik. ”... han undervisade med makt (exousia) och inte som deras skriftlärdar” (Matt 7:29). Denna auktoritet styrs av kärlek till dem som är ”som får utan herde” (Matt 9:36). Den bekräftas genom hans liv i tjänande och ytterst av hans död och uppståndelse. Auktoritet i kyrkan kan bli äkta endast om den söker anpassa sig till denna förebild.

KOMMENTAR:

Här måste två faror undvikas. Auktoritet kan inte utövas utan hänsyn till gemenskapen. Apostlarna fäste vikt vid de troendes erfarenhet och bedömning. Å andra sidan får de ordinerade ämbetsbärarnas auktoritet inte begränsas så starkt, att de blir beroende av den allmänna opinionen i församlingen. Deras auktoritet ligger i det ansvar de har att i församlingen ge uttryck åt Guds vilja.

C. Ordinerat ämbete och prästadöme

17. Jesus Kristus och ingen annan är det nya förbundets Präst. Kristi liv gavs som ett offer för alla. Ur detta kan härledas, att kyrkan som helhet kan kallas ett prästerskap. Alla medlemmar är kallade att ge sig själva som ”ett levande offer” och att träda i förbön för kyrkan och för världens frälsning. Ordinerade ämbetsbärare är, som alla kristna, förbundna både med Kristi prästadöme och med kyrkans. Men de kan med rätta kallas präster, eftersom de fullgör en speciell prästerlig tjänst genom att styrka och uppbygga de troendes kungliga och profetiska

prästadöme genom ord och sakrament, genom sina förböner och sin pastorala ledning av församlingen.

KOMMENTAR:

Nya testamentet använder aldrig ordet "prästerskap" eller "präst" (hiereus) för att beteckna det ordinerade ämbetet eller den ordinerade ämbetsbäraren. I Nya testamentet reserveras termen för å ena sidan Jesu Kristi unika prästadöme och å andra sidan alla döptas kungliga och profetiska prästadöme. Kristi och de döptas prästadöme har var på sitt sätt offrets och förebedjandets funktion. Som Kristus utgivit sig själv, så utger de kristna hela sin varelse "som ett levande offer". Såsom Kristus träder i förbön inför Fadern, så beder de kristna för kyrkan och världens frälsning. Trots detta kan man inte förbise skillnaderna mellan dessa två slag av prästadöme. Kristus utgav sig själv som ett unikt offer en gång för alla till världens frälsning, medan de troende ständigt måste som en Guds gåva motta det som Kristus gjort för dem.

I fornkyrkan kom termerna "prästerskap" och "präst" att användas för att beteckna det ordinerade ämbetet och den ordinerade ämbetsbäraren såsom presiderande vid nattvarden. Därigenom framhävdes det förhållandet, att det ordinerade ämbetet är förbundet med Jesu Kristi och hela gemenskapens prästerliga verklighet. När termerna används i förbindelse med det ordinerade ämbetet, får de på tillämpligt sätt en annan innebörd än Gamla testamentets offerprästadöme, Kristi unika frälsande prästadöme och Guds folks korporativa prästadöme. Paulus kunde kalla sitt eget ämbete en tjänst som "Kristi Jesu tempelpräst" till att "förvalta Guds evangelium", så att hedningarna kunde bli till "ett offer som är helgat genom den heliga anden och som Gud därför tar emot" (Rom 15:16).

D. Mäns och kvinnors ämbete i kyrkan

18. Där Kristus är närvarande, nedbrytes mänskliga skiljemurar. Kyrkan är kallad att till världen förmedla bilden av en ny mänsklighet. I Kristus är inte man eller kvinna (Gal 3:28). Både kvinnor och män måste tillsammans upptäcka vilka bidrag de har att ge i Kristi tjänst i kyrkan. Kyrkan måste upptäcka den tjänst, som kvinnor kan bidra med, liksom den män kan bidra med. En djupare förståelse av tjänstens omfångsrikedom, som återspeglar det ömsesidiga beroendeförhållandet mellan män och kvinnor, behöver komma till bredare uttryck i kyrkans liv. Kyrkorna är eniga om detta behov, men de drar olika slutsatser angående kvinnors tillträde till det ordinerade ämbetet. Ett växande antal kyrkor har beslutat, att det inte finns något bibliskt eller teologiskt skäl mot att ordinera kvinnor, och många har gått vidare och börjat göra detta. Likväl anser många kyrkor, att kyrkans tradition i detta stycke inte får ändras.

KOMMENTAR:

De kyrkor som praktiserar ordination av kvinnor, gör så på grund av sin syn på evangeliet och ämbetet. Det vilar för dem på den fasta teologiska förvisningen, att kyrkans ordinerade ämbete saknar fullhet, så länge det är begränsat till ett kön.

Denna teologiska övertygelse har fått ytterligare stöd av deras erfarenhet under de år de haft kvinnor med i sina ordinerade ämbeten. De har funnit, att kvinnors gåvor är lika omfattande och mångskiftande som mäns och att deras tjänst i lika hög grad som männens har Den helige Andes fulla välsignelse. Ingen har funnit skäl att ompröva sitt beslut.

De kyrkor, som inte praktiserar ordination av kvinnor anser, att en nitton århundraden lång tradition mot ordination av kvinnor inte kan överges. De menar, att en sådan tradition inte kan avvisas som uttryck för bristande respekt för kvinnors delaktighet i kyrkans liv. De menar, att det finns teologiska frågor beträffande mänskligtens natur och kristologin, som motiverar deras övertygelse och syn på kvinnors roll i kyrkan.

Diskussionen av dessa praktiska och teologiska frågor inom olika kyrkor och kristna traditioner bör kompletteras med gemensamma studier och överväganden inom alla kyrkors ekumeniska gemenskap.

III. Det ordinerade ämbetets utformning

A. Biskopar, presbyterer och diakoner

19. Nya testamentet beskriver inget enhetligt ämbetsmönster, som kan tjäna som grundmodell eller förblivande norm för allt senare ämbete i kyrkan. I Nya testamentet har vi snarare att göra med en mångfald former på skilda orter och vid skilda tidpunkter. Allteftersom Den helige Ande fortsatte att leda kyrkan i liv, gudstjänst och mission, utvecklades vissa element i denna tidiga mångfald vidare och kom att ingå i ett mer fast och universellt ämbetsmönster. Under 100- och 200-talen etablerade sig ett treledat mönster av biskop, presbyter och diakon som det ordinerade ämbetets givna mönster överallt i kyrkan. Under de följande århundradena genomgick biskops-, presbyter- och diakonämbetena betydande förändringar i fråga om deras praktiska utövning. Vid vissa kristillfällen i kyrkans historia fördelades de fortgående ämbetsfunktionerna på vissa orter och i vissa församlingar enligt andra strukturer än det dominerande treledade mönstret. Ibland föll man tillbaka på Nya testamentet för att rättfärdiga dessa andra mönster. I andra fall ansåg man en omstrukturering av ämbetet ligga inom

kyrkans kompetensområde, allteftersom den anpassade sig till förändrade betingelser.

20. Det är viktigt att vara klar över de förändringar, som det treledade ämbetet genomgått under kyrkans historia. När det treledade ämbetet först nämnes, sker det med hänvisning till den lokala nattvardsgemenskapen. Biskopen var församlingens ledare. Han ordinerades och insattes till att förkunna Ordet och presidera över nattvardefirandet. Han omgavs av ett presbyterkollegium och av diakoner, som assisterade honom i hans uppgifter. I detta sammanhang var biskopens ämbete ett enhetsfokus för hela gemenskapen.

21. Snart förändrades emellertid funktionerna. Biskopar började i ökad utsträckning utöva episkopé över flera lokala församlingar samtidigt. I den första generationen hade apostlarna utövat epiahopé inom den vidare kyrkan. Senare berättas om Timoteus och Titus, att de utövat en episkopé-funktion inom ett visst område. Ännu senare utföres denna apostoliska funktion på ett nytt sätt av biskoparna. De utgör ett fokus för enhet i liv och vittnesbörd inom områden omfattande flera nattvardeförsamlingar. Som följd härav får presbyterer och diakoner nya roller. Presbytererna blir ledare för de lokala nattvardeförsamlingarna och som assistenter till biskoparna får diakonerna ansvarsuppgifter inom det vidare området.

KOMMENTAR:

Den äldsta kyrkan kände både ett kringresande ämbete utövat av sådana missionärer som Paulus och ett lokalt ledarämbete på orter, där man mottagit evangeliet. På lokalplanet tycks de organisatoriska mönstren ha skiftat efter omständigheterna. Apostlagärningarna nämner för Jerusalems vidkommande de Tolv och de Sju och senare Jakob och de äldste och för Antiokias vidkommande profeter och lärare (Apg 6:1–6; 15:13–22; 13:1). Korintierbrevet talar om apostlar, profeter och lärare (1 Kor 12:28) och detsamma gör Romarbrevet, som också nämner diakoner eller församlingstjänare (Rom 16:1). I Filippi användes de världsliga termerna episkopoi och diakonoi tillsammans för att beteckna kristna ämbetsbärare (Fil 1:1). Flera av dessa ämbeten tillskrives både män och kvinnor. Vissa tillsattes genom handpåläggning, men i andra fall nämnes ingenting om en sådan procedur.

Vilket namn de än bar, var dessa ämbetens uppgift att förkunna Guds ord, att förmedla och trygga evangeliets ursprungliga innehåll, att nära och styrka tron, ordningen och tjänandet inom de kristna församlingarna, samt att skydda och främja enheten inom och mellan dem. Dessa har varit ämbetets bestående förpliktelser genom den kristna historiens alla utvecklingsfaser och kriser.

22. Även om man inte finner något enahanda mönster i Nya testamentet, även om Anden många gånger lett kyrkan att anpassa sina tjänster och ämbeten till aktuella behov, och även om andra former för det ordinerade ämbetet välsignats med Den helige Andes gåvor, kan det treledade ämbetet, bestående av biskop, presbyter och diakon, idag tjäna som uttryck för den enhet vi söker och även som ett medel att uppnå den. Historiskt sett blev det treledade ämbetet utan tvekan det allmänt accepterade mönstret i de första århundradenas kyrka och bibehålles ännu idag av många kyrkor. I fullföljandet av sin sändning och tjänst behöver kyrkorna människor, som på skilda sätt uttrycker och fullgör det ordinerade ämbetets uppgifter i dess episkopala, presbyteriala och diakonala aspekter och funktioner.

23. Som Kristi kropp och Guds eskatologiska folk formas kyrkan av Den helige Ande genom en mångfald gåvor eller tjänster. Bland dessa gåvor är en tjänst av episkopé nödvändig för att uttrycka och trygga kroppens enhet. Varje kyrka behöver detta enhetens ämbete i någon form för att kunna vara Guds kyrka, Kristi odelade kropps ett tecken på allas enhet i Guds rike.

24. Det treledade mönstret är i tydligt behov av reform. I vissa kyrkor har ledarskapets kollegiala dimension inom nattvardsgemenskapen blivit inskränkt. I andra har diakonernas funktioner reducerats till att assistera vid firandet av liturgin: de har upphört att fylla någon som helst funktion i fråga om kyrkans diakonala vittnesbörd. Allmänt sett har förhållandet mellan presbyterämbetet och det biskopliga ämbetet diskuterats århundradena igenom, och graden av presbyterns delaktighet i det biskopliga ämbetet är alltså för många en olöst fråga av långtgående ekumenisk betydelse. I vissa fall har kyrkor, som inte formellt bevarat den treledade formen, i själva verket vidmakthållit vissa av dess ursprungliga mönster.

25. Det traditionella treledade mönstret aktualiserar sålunda frågor för alla kyrkor. Kyrkor som vidmakthåller det treledade mönstret behöver ställa frågan, hur dess potential till fullo kan utvecklas för ett verkligt effektivt vittnesbörd från kyrkans sida i denna värld. I denna uppgift bör också kyrkor, som saknar det treledade mönstret, delta. Dessa behöver vidare ställa sig frågan om inte det treledade mönstret så som det utvecklats i sig självt utgör en kraftfull uppfordran till kyrkorna med anspråk på att bli accepterat av dem.

B. Ledande principer för utövande av det ordinerade ämbetet i kyrkan

26. Tre överväganden är viktiga i detta sammanhang. Det ordinerade ämbetet skall utövas på ett personligt, kollegialt och gemenskapsorienterat sätt. Det bör vara personligt, eftersom Kristi närvaro hos sitt folk kan mest verkningsfullt markeras genom den person som ordinerats till att förkunna evangeliet och kalla församlingen till tjänst åt Herren i en enhet av vittnesbörd och tjänst. Det bör också vara kollegialt, ty det finns behov av ett kollegium av ordinerade ämbetsbärare, delaktiga i en och samma uppgift att representera gemenskapens angelägenheter. Slutligen bör det intima ömsesidiga beroendet mellan det ordinerade ämbetet och församlingen komma till uttryck i en gemenskapsdimension, där utövandet av det ordinerade ämbetet är rotat i gemenskapens liv och kräver dess verksamma delaktighet i upptäckten av Guds vilja och Andens ledning.

KOMMENTAR:

Dessa tre aspekter bör hållas samman. I olika kyrkor har den ena eller andra överbetonats på bekostnad av de övriga. I vissa kyrkor tenderar det ordinerade ämbetets personliga dimension att förminska den kollegiala och den gemenskapsorienterade. I andra kyrkor ges den kollegiala eller den gemenskapsorienterade dimensionen så mycken vikt, att det ordinerade ämbetet mister sin personliga dimension. Varje kyrka behöver fråga sig själv hur dess utövande av det ordinerade ämbetet blivit lidande under historiens gång.

Ett erkännande av dessa tre dimensioner ligger bakom en rekommendation, som gjordes vid den första Faith and Order-konferensen i Lausanne 1927: "Med tanke på (1) den plats episkopatet, presbyterernas råd och de troendes församling var för sig intog i den gamla kyrkans konstitution och (2) det faktum, att episkopalt, presbyterialt och kongregationellt styrelsesystem idag, som under århundraden tillbaka, accepteras av stora samfund inom kristenheten, samt (3) det förhållandet, att episkopala, presbyteriala och kongregationella system var för sig av många betraktas som väsentliga för en god ordning i kyrkan, erkänner vi, att dessa olika element alla, under betingelser som kräver ytterligare studium, har en legitim plats i en återförenad kyrkas livsform ..."

27. Det ordinerade ämbetet behöver konstitutionellt och rättsligt regleras och utövas i kyrkan på ett sådant sätt, att var och en av dessa tre dimensioner kan finna adekvat uttryck. På den lokala nattvardsförsamlingens plan finns det behov av en ordinerad ämbetsbärare, stående i en kollegial förbundenhet. Stor vikt bör läggas på alla medlemmars aktiva delaktighet i gemenskapens liv och beslutsfattande. På regionalt plan finns

det åter behov av en ordinerad ämbetsbärare, som utövar en enhetens tjänst. De kollegiala och gemenskapsorienterade dimensionerna kommer till uttryck i regelbundna representativa synodala samlingar.

C. Biskopars, presbyterers och diakoners funktioner

28. Vad är att säga om biskopars, presbyterers och diakoners funktioner, och även om deras titlar? Ett enhetligt svar på denna fråga krävs inte för ett ömsesidigt erkännande av det ordinerade ämbetet. Följande tentativa överväganden beträffande funktioner vill vi dock framlägga.

29. Biskopar förkunnar Ordet, presiderar vid sakramentsförvaltningen och övervakar ordningen på ett sådant sätt, att de fungerar som representativa pastorala ämbetsbärare med ansvar för uppsikt, tillsyn, kontinuitet och enhet i kyrkan. De har pastoral tillsyn över det område, vartill de kallats. De tjänar apostolicitet och enhet i kyrkans undervisning, gudstjänst och sakramentala liv. De utövar ansvarigt ledarskap för kyrkans mission. De förbinder den kristna gemenskapen i sitt eget område med den vidare kyrkan och den universella kyrkan med sin egen gemenskap. I gemenskap med presbyterer och diakoner och hela församlingen är de ansvariga för den rätta förmedlingen av ämbetsmässig auktoritet i kyrkan.

30. Presbyterer fungerar som pastorala tjänare åt Ord och sakrament i en lokal nattvardsförsamling. De förkunnar och undervisar i tron, utövar själavård och har ansvar för församlingsordningen i syfte att världen skall tro och för att alla kyrkans medlemmar må förnyas, stärkas och utrustas till tjänst. Presbyterer har särskilt ansvar för att göra medlemmarna beredda för deras kristna liv och tjänst.

31. Diakoner representerar inför kyrkan hennes kallelse att vara tjänare i världen. Genom att i Kristi namn ta upp kampen i samhällens och enskildas otaliga nödsituationer exemplifierar diakonerna det inre sambandet mellan gudstjänst och tjänande i kyrkans liv. De utövar ansvar inom församlingens gudstjänst, till exempel genom skriftläsning, förkunnelse och ledande av folket i bön. De hjälper till med församlingens undervisning. De utövar ett kärlekens ämbete inom församlingen. De fullgör vissa administrativa uppgifter och kan väljas till styrande ansvarsbefattningar.

KOMMENTAR:

I många kyrkor råder idag en betydande osäkerhet om behovet av och motiveringen för diakoner samt om deras status och funktioner. I vilken mening kan diakonatet betraktas som en del av det ordinerade ämbetet? Vad skiljer det från andra tjänster i kyrkan (kateketer, musiker etcetera)? Varför skall diakoner ordineras, medan dessa andra tjänsteinnehavare inte mottar ordination? Om de ordineras, mottar de då ordinationen i ordets fulla mening eller är deras ordination bara ett steg på vägen mot presbyterordinationen? Det finns idag i många kyrkor en stark tendens att återupprätta diakonatet som ett ordinerat ämbete med egen värdighet och avsett att utövas för livet. När kyrkorna närmar sig varandra, kan i detta ämbete förenas tjänster som nu existerar i en mångfald former och under en mångfald benämningar. Skillnader i ordningen för diakonämbetet bör inte betraktas som hinder för ett ömsesidigt erkännande av de ordinerade ämbetena.

D. En mångfald av gåvor (charismata)

32. Den gemenskap som lever i Andens kraft karakteriseras av en mångfald nådegåvor (charismata). Anden skänker skilda gåvor, som berikar gemenskapens liv. För att stärka deras verkningskraft erkänner församlingen offentligt vissa av dessa gåvor. Somliga tjänar bestående behov i församlingens liv, medan andra är mer tillfälliga. Män och kvinnor inom religiösa ordnar fullgör en tjänst, som är av speciell betydelse för kyrkans liv. Det ordinerade ämbetet, som självt är en nådegåva, bör inte bli ett hinder för mångfalden av dessa gåvor. Tvärtom skall det hjälpa gemenskapen att upptäcka de gåvor Den helige Ande förlänat den och utrusta kroppens medlemmar till att tjäna på en mångfald olika sätt.

33. I kyrkans historia har det funnits tider, då evangeliets sanning kunde bevaras endast genom profetiska och karismatiska ledare. Ofta kunde nya impulser finna ingång i kyrkans liv endast på ovanliga vägar. Ibland krävde reformer en speciell tjänst. De ordinerade ämbetsbärarna och hela den kristna gemenskapen behöver vara uppmärksamma på den uppfordran, som ligger i sådana speciella tjänster.

IV. Succession i den apostoliska traditionen

A. Den apostoliska traditionen i kyrkan

34. I trosbekännelsen bekänner kyrkan om sig själv, att den är apostolisk. Kyrkan lever i kontinuitet med apostlarna och deras förkunnelse. Samme Herre, som sände apostlarna, är allttjämt närvarande i kyrkan. Anden bevarar kyrkan i den apostoliska traditionen, intill dess att historien når sin fullbordan i Guds rike. Apostolisk tradition i kyrkan betyder kontinuitet i fråga om apostolkyrkans bestående karaktärsdrag: vittnesbörd om den apostoliska tron, förkunnelse och nytolkning av evangelium, firandet av dop och nattvard, vidareförande av ämbetsmässigt ansvar, gemenskap i bön, kärlek, glädje och lidande, tjänande av de sjuka och de behövande, enhet mellan de lokala kyrkorna och gemensam delaktighet i de gåvor som Herren givit åt var och en.

KOMMENTAR:

Som vittnen om Kristi liv och uppståndelse och utsända av honom är apostlarna de ursprungliga förmedlarna av evangelium, av traditionen om de Jesu Kristi frälsande ord och handlingar, som utgör grunden för kyrkans liv. Denna apostoliska tradition fortsätter genom historien och förenar kyrkan med dess rötter i Kristus och i apostlakollegiet. Inom denna apostoliska tradition finns en apostolisk ämbetsuccession, som tjänar kontinuiteten i kyrkans liv i Kristus och dess trohet mot Jesu ord och handlingar förmedlade av apostlarna. De ämbetsbärare som apostlarna tillsatte, och senare kyrkornas episkopoi, var de första väktarna över denna förmedling av den apostoliska traditionen. De bar vittne om ämbetets apostoliska succession, vilken fullföljdes genom biskoparna i den gamla kyrkan i kollegial gemenskap med presbyterer och diakoner inom den kristna gemenskapen. En åtskillnad bör därför göras mellan hela kyrkans apostoliska tradition och successionen i det apostoliska ämbetet.

B. Succession i det apostoliska ämbetet

35. Den apostoliska successionen framträder primärt i kyrkans apostoliska tradition som helhet. Successionen är ett uttryck för det förblivande och därmed för kontinuiteten i den Kristi egen mission, vari kyrkan har del. Inom kyrkan har det ordinerade ämbetet en speciell uppgift att bevara och aktualisera den apostoliska tron. Det reguljära vidareförandet av det ordinerade

ämbetet är därför ett mäktigt uttryck för kyrkans kontinuitet genom historien. Det understryker också den ordinarie ämbetsbärarens kallelse som trons väktare. Där kyrkorna ser föga betydelse i det reguljära vidareförandet, bör de fråga sig själva, om de inte måste ändra sin uppfattning om kontinuiteten i den apostoliska traditionen. Där å andra sidan det ordinarie ämbetet inte på ett adekvat sätt tjänar förkunnelsen av den apostoliska tron, måste kyrkorna fråga sig om inte deras ämbetsstruktur behöver reformeras.

36. Under de speciella omständigheter, som gällde för den växande kyrkan under de tidiga århundradena blev den biskopliga successionen, vid sidan av evangeliets vidareförande och gemenskapens liv, ett av de sätt, varpå kyrkans apostoliska tradition kom till uttryck. Denna succession uppfattades som något som tjänade, symboliserade och bevarade den apostoliska trons och gemenskapens kontinuitet.

KOMMENTAR:

I den gamla kyrkan uppfattades förbindelsen mellan episkopatet och den apostoliska gemenskapen på två sätt. Clemens av Rom förband biskopens sändning med Faderns utsändning av Kristus och Kristi utsändande av apostlarna (Kor 42:44). Detta gjorde biskopen till en apostlarnas efterföljare på ett sätt som säkerställde den apostoliska missionens fortvaro i kyrkan. Clemens är främst intresserad av hur Kristi närvaros historiska kontinuitet säkerställs i kyrkan tack vare den apostoliska successionen. För Ignatius av Antiokia (Magn 6:1, 3:1-2; Trall 3:1) är det Kristus omgiven av de Tolv, som ständigt finnes i kyrkan i biskopens person, omgiven av presbytererna. Ignatius betraktar den kristna församlingen, samlad kring biskopen i presbyterers och diakoners krets, som den apostoliska gemenskapens aktuella manifestation i Anden. Den apostoliska successionens tecken pekar sålunda inte bara på den historiska kontinuiteten utan manifesterar också en aktuell andlig verklighet.

37. I kyrkor, vilka praktiserar succession genom episkopatet, erkänner man i stigande grad att en kontinuitet i apostolisk tro, gudstjänst och mission bevarats i kyrkor som inte bibehållit det historiska episkopatets form. Detta erkännande får ytterligare stöd av det faktum att det biskopliga ämbetets verklighet och funktion bevarats i många av dessa kyrkor, med eller utan titeln ”biskop”. Ordinationen utföres till exempel där alltid av personer, hos vilka kyrkan erkänner en auktoritet att förmedla det ämbetsmässiga uppdraget.

38. Dessa överväganden förminskar inte betydelsen av biskopsämbetet. Tvärtom möjliggör de för kyrkor som inte bibehållit episkopatet att värdesätta den biskopliga successionen som ett tecken, låt vara inte en garanti, för kyrkans kontinuitet och enhet. Idag ger flera kyrkor, inklusive de som är engagerade i enhetsförhandlingar, uttryck för sin villighet att acceptera biskoplig succession som ett tecken för apostoliciteten i hela kyrkans liv. Samtidigt kan de dock inte godta uppfattningen, att det ämbete som utövas i deras egen tradition, skulle vara ogiltigt intill dess att det ingår i en existerande biskoplig successionskedja. Deras erkännande av den biskopliga successionen kan bäst tjäna hela kyrkans enhet, om det utgör en del av en mer omfattande process, vari också de episkopala kyrkorna själva återtinner sin förlorade enhet.

V. Ordinationen

A. Ordinationens innebörd

39. Kyrkan ordinerar somliga av sina medlemmar till ämbetet i Kristi namn genom nedkallande av Anden och handpåläggning (1 Tim 4:14; 2 Tim 1:6). Därigenom söker den fullfölja apostlarnas uppdrag och förbli trogen mot deras undervisning. Ordinationshandlingen, utförd av dem som utsetts att fullgöra denna uppgift, ger uttryck åt kyrkans förbindelse med Jesus Kristus och det apostoliska vittnesbördet och erinrar om att det är den uppståndne Herren, som är den som verkligen ordinerar och skänker gåvan. När kyrkan, under Den helige Andes inspiration, ordinerar, skapar den förutsättningar för en trofast förkunelse av evangelium och för en ödmjuk tjänst i Kristi namn. Handpåläggningen är tecknet för Andens gåva och synliggör det förhållandet, att ämbetet instiftades inom ramen för den i Kristus förverkligade uppenbarelsen, samt erinrar kyrkan om att den skall blicka mot Honom som källan till dess uppdrag. Denna ordination kan dock ske med skiftande intention alltefter de speciella uppgifter, som biskopar, presbyterer och diakoner har enligt ordinationsliturgierna.

KOMMENTAR:

Det är uppenbart, att kyrkorna har olika ordinationspraxis och att det skulle vara fel att framhäva någon av dessa som exklusivt giltig. Om kyrkorna, a andra sidan, är villiga att erkänna varandra i tecknet av den apostoliska successionen, sådana vi beskrivit den ovan, blir konsekvensen, att den gamla tradition, enligt vilken det är biskopen som ordinerar, med gemenskapens deltagande, likaså erkännes och respekteras.

40. I egentlig mening betecknar därför ordinationen en handling från Guds och församlingens sida, varigenom de ordinerade mottar Andens kraft till sin uppgift och bäres av församlingens erkännande och böner.

KOMMENTAR:

De ursprungliga nytestamentliga termerna för ordinationen är i allmänhet enkla och beskrivande. Man noterar att någon har fått uppdraget. Handpåläggningen beskrives. Man ber om Anden. Olika traditioner har byggt olika tolkningar på dessa data.

Det är uppenbart, att det råder en viss skillnad mellan den uttalande kulturmiljö, som ligger bakom den grekiska termen *cheirotonein* och den latinska *ordo* eller *ordinare*. När Nya testamentet brukar den förstnämnda, övertar det dess grundläggande världsliga betydelse "att utse" någon (Apg 14:23; 2 Kor 8:19), något som i sin tur, i den grekiska betydelsen, går tillbaka på att man räcker ut handen, antingen för att utpeka någon eller för att avge sin röst. Somliga forskare ser i *cheirotonein* en hänvisning till handpåläggningen, med tanke på den ordagranna beskrivningen av handlingen, sådan vi finner den parallellt i sådana textställen som Apg 6:6, 8:17, 13:3, 19:6; 1 Tim 4:14; 2 Tim 1:6. *Ordo* och *ordinarie* är å andra sidan termer hämtade från romersk rätt, där de förmedlar föreställningen om en speciell status hos en grupp skild från folket i allmänhet (*plebs*), såsom fallet är med beteckningen *ordo clarissimus* för den romerska senaten. Utgångspunkten för varje struktur, som använder dessa termer, kommer att starkt påverka vad man tar för givet, både när det gäller själva föreställningen och den handling som springer fram ur den.

B. Ordinationshandlingen

41. En lång och tidig kristen tradition placerar ordinationen inom ramen för gudstjänsten och särskilt nattvarden. En sådan placering av ordinationsakten bevarar förståelsen av ordinationen som en hela församlingens handling, och inte bara som en handling inom ramen för en speciell grupp inom denna eller för den enskilde som ordineras. Ordinationsakten genom handpåläggning av dem som fått uppdrag att utföra handlingen, är samtidigt ett nedkallande av Den helige Ande (*epiklesis*), ett sakramentalt tecken och ett erkännande av gåvor och förpliktelse.

42. (a) Ordinationen är en åkallan av Gud, att den nye ämbetsbäraren måtte få Den helige Andes kraft i den nya relation, som grundlägges mellan denne ämbetsbärare och den lokala kristna

församlingen och, intentionalt, den universella kyrkan. Guds initiativets egenart, varpå det ordinerade ämbetet är ett tecken, erkännes här i själva ordinationsakten. "Anden blåser vart den vill" (Joh 3:8): nedkallandet av Anden betecknar kyrkans absoluta beroende av Gud för resultatet av dess bön. Detta innebär, att Anden kan igångsätta nya krafter och öppna nya möjligheter "långt mer än vi kan begära eller tänka" (Ef 3:20).

43. (b) Ordinationen är ett tecken på att denna bön blir hörd av den Herre som skänker det ordinerade ämbetets gåva. Resultatet av kyrkans epiklesis är visserligen avhängigt av Guds frihet, men kyrkan ordinerar i tillförsikt om att Gud, trogen sitt löfte i Kristus, träder sakramentalt in i tillfälliga historiska former av mänskligt förhållande och brukar dem för sitt syfte. Ordinationen är ett tecken, utfört i tro på att det andliga förhållande, som tecknet står för, är närvarande i, med och genom de ord, som uttalas, de gester som utföres och de former som brukas.

44. (c) Ordinationen är ett erkännande från kyrkans sida av Andens gåvor hos den som ordineras och en förpliktelse från både kyrkans och ordinandens sida på den nya relationen. Genom att motta den nye ämbetsbäraren i ordinationsakten, erkänner församlingen ämbetsbärarens gåvor och förpliktar sig själv att stå öppen för dessa gåvor. På samma sätt erbjuder de ordinerade sina gåvor till kyrkan och förpliktar sig på den nya auktoritetens och ansvarsuppgiftens börda och möjligheter. Samtidigt inträder de i ett kollegialt förhållande till andra ordinerade ämbetsbärare.

C. Betingelserna för ordination

45. Människor kallas på olika sätt till det ordinerade ämbetet. Det kan finnas en personlig visshet om en kallelse från Herren att ägna sig åt det ordinerade ämbetets tjänst. Denna kallelse kan komma till synes genom personlig bön och eftertanke såväl som genom förslag, exempel, uppmuntran och ledning från familj, vänner, församlingen, lärare och andra kyrkliga auktoriteter. Äktheten i denna kallelse måste bekräftas genom kyrkans bejakande av vederbörandes gåvor och nådesyttringar, såväl naturgivna som andeinspirerade, nödvändiga för fullgörandet av tjänsten. Gud kan bruka både ogifta och gifta till det ordinerade ämbetet.

46. Ordinerade personer kan vara professionella ämbetsbärare i den meningen att de uppbär lön från kyrkan. Kyrkan kan också ordina personer som står kvar i andra yrken eller anställningar.

47. Kandidater till det ordinerade ämbetet behöver lämplig förberedelse genom studium av Skriften och i teologin, bön och andligt liv och genom bekantskap med samtidens sociala och mänskliga verklighet. I vissa fall kan denna förberedelse ta sig andra former än omfattande akademiska studier. Utbildningstiden är en period då kandidatens kallelse prövas, utvecklas och bekräftas eller då synen på den konkretiseras och förändras.

48. Den ursprungliga förpliktelsen på det ordinerade ämbetet bör normalt vara reservationslös och utan tidsbegränsning. Tjänstledighet är dock inte oförenlig med ordination. Återtågande av ordinerad tjänst kräver kyrkans medgivande men inte reordination. I erkännandet av ämbetets av Gud givna nådegåva ligger att ordination till något av de speciella ordinerade ämbetena inte upprepas.

49. De regler som gäller för ordinationsvillkoren i en viss kyrka behöver inte betraktas som allmängiltiga och kan inte användas som skäl för att inte erkänna ämbetet i andra kyrkor.

50. Kyrkor som vägrar att ta ställning till kandidater till det ordinerade ämbetet på grund av handikapp eller därför att de till exempel tillhör en viss ras eller social grupp bör ompröva sin praxis. Denna omprövning är särskilt viktigt idag med tanke på de många experiment med nya ämbetsformer, som kyrkorna prövar för att närma sig den moderna världen.

VI. På väg mot ömsesidigt erkännande av de ordinerade ämbetena

51. För att vi skall komma vidare på vägen mot ömsesidigt ämbetserkännande krävs uttryckliga ansträngningar. Alla kyrkor behöver pröva det ordinerade ämbetets former och den grad av trohet kyrkorna visar mot dess ursprungliga syften. Kyrkorna måste vara beredda att ompröva sin syn och sin praxis i fråga om det ordinerade ämbetet.

52. Bland de frågor som behöver bearbetas när kyrkorna närmar sig ömsesidigt ämbetserkännande, är frågan om apostolisk succession särskilt viktig. Kyrkor som deltar i ekumeniska samtal kan erkänna varandras ordinerade ämbeten om de blir ömsesidigt förvissade om deras intention att vidareföra Ordets och sakramentens ämbete i kontinuitet med apostlarnas dagar. Den akt varigenom ämbetet vidareföres bör utföras i över-

ensstämmelse med den apostoliska traditionen, innefattande nedkallande av Anden och handpåläggning.

53. För att uppnå ömsesidigt erkännande krävs olika mått och steg av olika kyrkor. Till exempel:

- a) Kyrkor som bevarat den apostoliska successionen bedes erkänna både det apostoliska innehållet i det ordinerade ämbete, som finnes i kyrkor som inte bibehållit sådan succession och därtill förekomsten i dessa kyrkor av ett episkopé-ämbete i skilda former.
- b) Kyrkor utan den biskopliga successionen, som lever i trogen kontinuitet med apostlarnas tro och sändning, äger ett Ordets och sakramentens ämbete, såsom framgår av dessa kyrkors tro, praxis och liv. Dessa kyrkor bedes beakta, att kontinuiteten med apostlarnas kyrka kommer till djupgående uttryck i följderna av handpåläggningar genom biskopar och att detta tecken, även om de inte själva saknar kontinuiteten med den apostoliska traditionen, kan stärka och fördjupa denna kontinuitet. De kan tänkas behöva återvinna den biskopliga successionens tecken.

54. Somliga kyrkor ordinerar både män och kvinnor, andra endast män. Skillnader i detta stycke reser hinder för ömsesidigt ämbetserkännande. Men dessa hinder får inte betraktas som väsentliga skäl mot fortsatta ansträngningar att nå fram till ömsesidigt erkännande. Öppenhet gentemot varandra rymmer möjligheten att Anden kan tala till en kyrka genom en annans insikter. Ekumeniska hänsynstaganden bör därför uppmuntra snarare än avhålla från att man tar itu med denna fråga.

55. Ömsesidigt erkännande av kyrkor och deras ämbeten förutsätter beslut av behöriga myndigheter och en liturgisk akt, från och med vilken enheten kommer till offentligt uttryck. Skilda former för en sådan offentlig akt har föreslagits ömsesidig handpåläggning, nattvardsfirande, en högtidlig gudstjänst utan en speciell akt av erkännande, läsning av en enhetsdeklaration inom ramen för ett särskilt gudstjänstfirande. Ingen speciell liturgisk form torde vara absolut nödvändig, men under alla omständigheter torde det vara nödvändigt att offentligen tillkännage att ömsesidigt erkännande uppnåtts. Gemensamt nattvardsfirande är förvisso tillfället för en sådan akt.

Sveriges kristna råds skriftserie

1. Charta Oecumenica – Riktlinjer för det växande samarbetet mellan kyrkorna i Europa, 2001
2. Solidaritetens globalisering – En aktiv svensk globaliseringspolitik, 2001
3. Arms Trade – Final report from an ecumenical conference, 2001
4. Pilgrimsteologi – Föredrag från ett pilgrimsseminarium, 2003
5. Ekumeniska riktlinjer vid sexuella övergrepp i kyrkliga miljöer, 2003
6. Tro – dop – medlemskap, ur ett ekumeniskt perspektiv, 2004
7. Arms Trade II – Final report from the 2nd ecumenical conference in Gothenburg, 2005
8. Kyrkor i samtal – rapport om bilaterala dialoger i Sverige, 2005
9. Religionsmöte – ekumeniska dokument, 2006
10. Etiska och andliga värden i EU, 2006
11. Kan vi be tillsammans? – Ett ekumeniskt studiematerial om bön i mångreligiös kontext, 2007
- 12A. En kyrka för alla – ett policydokument kring kyrkornas arbete med frågor om funktionshinder, 2008
- 12B. En kyrka för alla – ett policydokument kring kyrkornas arbete med frågor om funktionshinder, lättläst, 2008
- 12C. Church for all – Making Church Accessible to All - a Policy Statement. Engelsk version, 2013
13. Arms Trade. Report from the 3rd Ecumenical Conference. Nairobi, Kenya, 2009
13. Tro – Liv – Enhet. Om Kyrkans identitet och uppgift i Sverige, 2010
14. Fred – detta vill kyrkorna i Sverige, 2010
15. Mellan Lustgården och Paradiset. Kyrkorna och jämställdheten – insikter, erfarenheter och visioner, 2010
16. Äktenskap där religioner möts, 2011
17. Kyrkorna tillsammans – 20 år med Sveriges kristna råd, 2012
18. Värna den jord som Gud älskar, 2013
19. Möta människor i högtidens glädje och sorg, 2013
20. Dop, nattvard och ämbete, 2014
21. Kyrkan mot en gemensam vision, 2014

Dop, nattvard och ämbete

Grunddokument för samtal
om kyrkans enhet

1982 ANTOG KYRKORNAS VÄRLDSRÅDS kommission för Faith and Order (Tro och kyrkoordning) dokumentet Baptism, Eucharist and Ministry (Dop, nattvard och ämbete) i Perus huvudstad Lima. Dokumentet, som förkortas BEM, har haft stor betydelse för den ekumeniska utvecklingen och betraktas av många som ett av de viktigaste ekumeniska dokumenten som publicerats i den ekumeniska rörelsens historia. I processen till att dokumentet publicerades deltog inte bara medlemskyrkorna i Kyrkornas världsråd, utan också representanter för den Romersk-katolska kyrkan och pentekostala kyrkor. Dokumentet har därför blivit ett viktigt referensmaterial för kyrkorna både i sin egen reflektion och i samtalen med andra kyrkor om dessa frågor.

DOKUMENTET ÄR ETT så kallat konvergensdokument vilket innebär att det inte i första hand är ett dokument som uttrycker en konsensus utan speglar kyrkornas olika positioner som en utgångspunkt för dialogen. Konvergens kan liknas vid linjer som möts om de dras vidare. Mötesplatsen är den konsensus som är nödvändig för förverkligandet av den synliga enheten. Dokumentet speglar en process och uttrycker vad kyrkorna kan säga tillsammans under resan mot den gemensamma mötesplatsen. Detta Limadokument gavs ut på svenska för 30 år sedan, men dess fortsatta relevans gör att behovet är stort av en nyutgåva som en viktig resurs för fortsatta samtal om kyrkans enhetssträvanden i Sverige.

**SVERIGES
KRISTNA RÅD**

Kyrkorna tillsammans

KONTAKT: 08-453 68 00, info@skr.org
www.skr.org Facebook: Sveriges kristna råd

POSTADRESS: Box 14038, 167 14 Bromma ISSN 1650-9196